

Februar 2004

Dansk Mongolsk Selskab

Ger 48

15. årgang – februar 2004

ISSN 0905-9504

Ger er medlemsblad for Dansk Mongolsk Selskab. Bladet udkommer februar, maj, august, november.

Redaktion:

Rolf Gilberg (ansvarshav.)
Jan Koed, Gudrun Lefmann
Bulgan Njama

Tryk: One Way Tryk a/s**Oplag:** 300 eks.

Ger udsendes af Østjyllands Postcenter. Henvendelse vedr. fejl og mangler til det lokale postkontor.

Formål:

- (a) at fremme og udbrede kendskabet i Danmark til mongolerne og deres kultur, især i mongolernes kerneområder i Mongoliet, Kina og Rusland,
- (b) at udgive skrifter om mongolerne,
- (c) at være samlingsorgan for personer, der interesserer sig for mongoler og deres forhold,
- (d) at fremme og udvikle forbindelserne mellem befolkningen i Danmark og mongolerne og
- (e) at støtte kulturelt arbejde blandt mongoler og skabe forbindelser mellem videnskabelige, kulturelle, faglige og folkelige organisationer i de respektive lande.

Dansk Mongolsk Selskab**Æresmedlem:**

HKH Kronprins Frederik

Bestyrelse:

Klaus Ferdinand
Anita Garbers, Rolf Gilberg
Søren Haslund-Christensen
Jan Koed, Gudrun Lefmann
Bulgan Njama, Morten Axel
Pedersen, Leif F. Petersen

Internet:

www.danskmongolskselskab.dk

Selskabets adresser:

Formand: Rolf Gilberg
Etnografisk Samling
Nationalmuseet
Frederiksholms Kanal 12
1220 København K
tel: 3347 3207
fax: 3347 3320
email: rolf.gilberg@natmus.dk

Sekretær:

Kasserer: Jan Koed
Carl Bernhards Vej 15, st.tv.
1817 Frederiksberg C
tel: 3322 3729
fax: 3322 3728
email: jk@cadaid.dk

Girokonto: (1551) 784-1582**NGO-projekter:**

Bulgan Njama
Fuglebo 2
2000 Frederiksberg
tel: 3833 2106
email: dms@dkk.dk
I Mongoliet:
dmcenter@magicnet.mn

Medlemskab:

Kontingent:
150 kr. pr. kalenderår for personligt medlemskab.
250 kr. for husstandsmedlemskab.
500 kr. for firmamedlemskab.
Tillæg for medlemmer bosat i udlandet: 50 kr.
Henvendelse om medlemskab rettes til kassereren.

I Arkhangai aimag, nærmere bestemt Khashaat sum, ligger et af Mongoliets vigtigste oldtidsminder. Det er den tyrkiske fyrste, Bilge Khans, helligdom, som var et kultsted for områdets befolkning 7.-9. århundrede e.Kr. I nyere tid har stedet været kendt i ca. 100 år, men det er først nu, der bliver foretaget videnskabeligt funderede arkæologiske udgravninger. Læs mere på side 8. Foto: Anita Garbers

Indhold

Dagligliv på stepperne	3
Tyrkisk helligdom genopstår	8
I Mongoliets vold (VII)	10
Aktuelt	16
Hvornår er det Tsagaan Sar	16
Uafhængighedsdagen	17
Gælden til Rusland eftergivet	18
En shamanistisk udviklingshistorie	19
Træ-abens år	20
Horoskopet styrer besøget hos frisøren	24
DMS Årsrapport 2003	26
DMS nyt	28

Dagligliv på stepperne

Bettina Gram og Gitte Pedersen besøgte for anden gang Mongoliet i sommeren 2003. Formålet med rejsen var dels at holde ferie, dels at samle stof til artikler om Mongoliet. Gitte havde fået tilskud til turen fra Danidas rejselegat. Deres første artikel, som bringes her, er særdeles informativ som en introduktion til livet på steppen.

Mongoliet lever ca. 40% af befolkningen som nomader på steppen. De lever på samme måde, som deres forfædre har gjort i århundreder, uden alle de goder, vi betragter som en livsnødvendighed. Indlagt vand og elektricitet findes stort set ikke. Mongolerne på steppen kan derfor hverken få deres daglige varme brusebad, se tv eller bruge computer. Til gengæld har de masser af frihed på den vidtstrakte steppe.

Mongoliet er et umådeligt stort land, 36 gange større end Danmark. Størstedelen af landet er dækket af steppeland, store åbne græsstepper, som strækker sig i det uendelige. I den nordvestlige del findes bjergkæder, beklædt med træer, og i syd breder Gobi-ørkenen sig over en tredjedel af landets samlede areal. Kun den allersydligste del af Gobi er rigtig sandørken, resten af Gobi er sten- og græssteppe.

I dette store land bor kun 2,6 millioner mennesker, og godt 1 million af dem lever som nomader på steppen. Til gengæld vrir det med dyr, bl.a. 15 millioner geder og 11

millioner får! For i hundredvis af år har mongolerne levet som nomader, dvs. hyrder, der lever af deres halvtamme dyr. Om sommeren flytter hyrderne ofte rundt på steppen for at finde de bedste græsningssteder til dyrene, inden den lange og kolde vinter på ni måneder begynder igen.

Hesten er nummer ét

Mongolerne kaldes for femdyrsfolket, fordi nomaderne opdrætter fem forskellige husdyr: heste, får, geder, køer og kameler. Hesten er deres vigtigste dyr. Den bruger de bl.a. til at transportere sig selv på. At ride er den nemmeste måde at komme rundt på i Mongoliet. Selvom landet efterhånden har gennemgået flere moderniseringsprocesser – og mange hyrder enten har bil eller motorcykel – er hesten stadigvæk det foretrukne transportmiddel. At ride er det behageligste, for på steppen findes ingen asfalterede veje. Her er kun den ujævne græssteppe eller måske et sæt hjulspor fyldt med huller og bump.

Det kan derfor være lidt af en prøvelse at køre i bil over steppen, fordi man får følelsen af at alle ens indvolde bliver rystet løse! På hesteryg kan man derimod suse i fuld fart hen over steppen og både mærke vinden i håret og den friske luft. Ridning er ikke uden grund mongolernes yndlingsbeskæftigelse. Mongolske børn lærer allerede at ride fra de er fire-fem år, og de er rigtig skrappe til det.

Gæret hoppemælk og kogt får

Udover at være et transportmiddel er hesten også vigtig, når der skal laves *airag*, den mongolske nationaldrik. Airag er gæret hoppemælk. Det smager nærmest som sur mælk med lidt snaps i, men mongolerne elsker det. Det er en drik, som er blevet drukket i over 1000 år – bl.a. da den mongolske fyrste Djengis Khan (1162-1227) og hans krigere drog ud og erobrede verden, fra Kina i Øst til Sortehavet i Vest. Den dag i dag kommer der airag på bordet i store fade og skåle, når der skal

være fest, og når en gæst skal bydes ordentligt velkommen.

Fårene er også vigtige dyr, for størstedelen af den mongolske kost består af fårekød. På landet spiser folk om vinteren kogt fårekød morgen, middag og aften. Grøntsager er der ikke meget af, for hyrderne er ikke agerbrugere. Meget ensformig kost, når man altså ikke er vant til den, men mongolerne kan ikke få nok af fårekød.

Fårene giver også uld til at lave tøj af – mongolerne er verdensmestre i at fremstille fx kashmeretørklæder- og sweaters, som de hovedsageligt eksporterer. Selv bruger mongolerne især ulden til at lave filt af. Filten bruges ikke mindst til at isolere *geren*, det runde, hvide telt, som hyrderne bor i på steppen.

Det mongolske telt

Ordet »ger« betyder bolig. Geren er rund, fordi det ofte blæser kraftigt ude på steppen, og så er en rund konstruktion bedre end en firkantet. Vinden bøjes af og rundt om teltet i stedet for at vælte det omkuld. Væggene består af et slags gitter, der er lavet af trælister. Listerne er forbundet med hinanden på en sådan måde, at de nemt kan klappes sammen, når geren skal flyttes. Ved hvert kryds i gittervæggens overkant hviler en lang, smal loftsælke, som bindes til et slags træhjul, der danner tagets top. Hjulet er et åbent, så røgen fra skorstensrøret fra brændeovnen midt i geren kan komme ud af teltet. Når det regner dækker

man hullet til, så kun røret fra ovnen stikker ud.

Nogle lægger også træplanker nederst som gulv, andre sætter geren direkte på jorden. Herefter dækkes vægge og tag med filt – om vinteren når det er koldt, kommer man et ekstra lag filt udenom, på den måde er det muligt at regulere varmen i geren. Yderst, som en slags teltdug, lægges hvidt stof, typisk kanvas. Der er ingen »vinduer« i en ger, men en lav dør af træ.

Når dyrene skal flyttes til en ny græsgang pilles geren ned. Det tager højst et par timer. Den pakkes sammen og bliver langt på fx en trækvogn, som måske trækkes af et par okser. Transporten kan også foregå med lastbil eller kameler. Mongolerne bruger aldrig deres he-

ste som trækdyr. En gennemsnitsger uden inventar vejer omkring 250 kg. Når den nye »boplads« er fundet, sættes geren op igen, det tager tre-fire timer for to mænd.

Indendørs

Udefra kan en ger se temmelig kedelig og grå ud, især når det lige har regnet, men indvendig er den et fantastisk syn. Loftets smalle træbjælker, døren, senge, skamler og kommoder er flot malet, ofte i orange, gule, røde og blå farver og i flotte mønstre.

Når man kommer ind ad den lave dør, ser man som det første den lille brændeovn midt i geren. Ovnene fungerer dels som komfur, dels som varmekilde i den kolde vintertid, hvor temperaturerne kan nå ned på minus 30 grader eller mere.

Til højre, lige indenfor døren, er »køkkenet«. Ikke et køkken i vores forstand, men bare nogle hylder eller et skab med kopper, gryder, bestik osv. Bagerst i geren er et alter. De fleste mongoler er tibetanske buddhister og har derfor et lille alter i deres hjem. Det er også flot malet og fyldt med religiøse billeder og figurer, som står side om side med familiefotos og pyntegenstande.

I hver sin side, til venstre og højre for indgangsdøren, står en seng, der om dagen fungerer som en slags sofa. Mellem sengene, bagved ovnen, står et lille bord og nogle skamler.

Geren er inddelt sådan, at højre side er kvindens og børnenes og venstre side mandens. Det er vigtigt, når man kommer på besøg i en ger, at man sætter sig rigtigt – for gæster er det i venstre side. En gennemsnitsger er i øvrigt på 12-15 kvadratmeter, så der er ikke meget plads til privatliv! Derfor er indretningen også uhyre vigtig, og at alle kender deres pladser.

På besøg hos Tsolmonbaatar

Tsolmonbaatar er 13 år og bor sammen med sin familie i en ger ude på steppen, 10-15 kilometer fra byen Karakorum – som ligger 375 kilometer vest for hovedstaden, Ulaanbaatar. Familien har valgt et utrolig smukt sted at bo. Langt i baggrunden rejser sig høje bjerge og nogle kilometer borte flyder en lille flod. Omkring geren er græsset på steppen grønt efter nylige regnskyl.

Da vi ankommer i vores jeep, bliver vi hurtigt modtaget af familiens gøende hund. På steppen fungerer hunde som vagthunde, og man skal endelig ikke stige ud af en bil eller træde lige ind i en fremmed ger, før der kommer en, som kender hunden og holder den tilbage. Hvis man alligevel stiger ud risikerer man at blive flænset. De mongolske hunde er absolut ikke kæledyr.

Vi er heldige, Tsolmonbaatar og hans mor kommer ud af deres ger, og vi kan stige ud af bilen, uden at blive overfaldet. Vi bliver budt indenfor og får, som det er skik og brug, tilbuddet mad og drikke. Det er midt på sommeren, så vi bliver budt på den velkendte gærede hoppe-mælk og på *arul* – en slags små, tør-

re ostekugler, lavet af mælk. Arul kan holde sig længe. På steppen er det vigtigt at fremstille madvarer, der er langtidsholdbare, når man ikke har et køleskab.

Om sommeren lever hyrderne udelukkende af mælkeprodukter, som kvinderne fremstiller. Det er en gammel buddhistisk skik, at man ikke slår dyr ihjel om sommeren, hvor de fleste dyr har unger og skal spise sig store og fede til at kunne stå i mod den barske vinter. Mongolerne holder nemlig ikke deres dyr inde i en stald om vinteren. Ikke alle overholder disse regler, men det gør man hos Tsolmonbaatar.

Hverdag på landet

Tsolmonbaatars familie har to gerer, der ligger ved siden af hinanden. I den ene ger bor hans bedstefar og bedstemor, og i den anden bor Tsolmonbaatar sammen med sin mor og sine to mindre søstre: Tsolmansaihan på 10 og lille Ajzargal på kun en måned. Hans far er ikke hjemme for tiden, men er rejst til Ulaanbaatar for at arbejde.

For Tsolmonbaatar starter dagen tidligt. Her i sommerferien er hans job bl.a. at passe familiens store flok af får og geder. Han sørger for

at dyrene bliver sammen og ikke løber væk. Han kan godt lide sine sommerferier på steppen. Om vinteren går han i skole i Karakorum, det kan han også godt lide, men livet ude på steppen er dejligt frit – også selvom der er masser af arbejde, der skal gøres.

Hopperne malkes

Udover at passe fårene og gederne skal han også hjælpe sin mor. Hun er i gang med at lave airag til vinterens forbrug. Hopperne, som har føl, skal malkes mange gange om dagen. Det er ikke nogen hel let opgave, og Tsolmonbaatar er nødt til at hjælpe til. De hopper, der har føl, står bundet til en snor, spændt ud mellem to stokke, der er sat i jorden. Først skal føllet føres hen til sin mor og die lidt, så mælken løber til.

Når Tsolmonbaatar synes, føllet har fået nok at drikke, trækker han det væk og hans mor går straks i gang med at malke. Mælken kommer ned i en spand. Når hun har malket færdig – og det sker snart, for der er ikke meget mælk pr. malkning – bærer hun mælken ind til køkkenet i geren, hvor der hænger

en stor lædersæk af hesteskind. I den hælder hun den friskmalkede mælk ned til mælken fra mange dages malkninger.

Mælken gærer

Herefter skal mælken røres rundt. Hun bruger en lang træstok og rører og rører i sækken. Der skal røres rundt et sted mellem 3.000-5.000 gange indtil sidst på sommeren, hvor mælken skal filtreres og er helt klar til at drikke. Så hver gang kvinderne går forbi airag-sækken, rører de rundt i den. Fordi mælken har gæret indeholder den nogle få procent alkohol. Man kan godt blive fuld af at drikke for meget airag, men derfor er den ikke kun forbeholdt voksne. Børn får også en kop airag en gang imellem.

Udover airag skal der også laves yoghurt og ost. Nogle af fremstillingsprocesserne til at lave ost tager også lang tid. Tsolmonbaatars mor er dygtig og har prøvet det hele mange gange før. Derfor ved hun, hvad der skal gøres. Det meste af hendes dag går med at forberede madvarer til vinteren. Hvis hun ikke gør det, risikerer hun at familien

kommer til at sulte til vinter, for den har ikke så mange penge, at den vil kunne købe madvarer til at mætte alle i længere tid.

Naadam-festival

I disse dage har Tsolmonbaatar også andre tanker i hovedet end arbejde. Han skal for sjette gang deltage i det traditionsrige hestevæddeløb, som finder sted under den mongolske Naadam-festival – årets store fest, som afholdes hvert år over hele landet i perioden 11.-13. juli. Udover hestevæddeløb konkurrerer mongolerne under Naadam i disciplinerne bueskydning og brydning.

Tsolmonbaatars bedstefar, Bat-huu, på 70 hjælper ham med at træne. Bedstefaren har stor erfaring med heste og ved lige præcis, hvordan hesten skal behandles før et løb. Træningen starter ca. en måned forinden løbet. Hesten græsser om natten, den må ikke spise noget om dagen. Klokken fem om morgenen hentes den ind fra steppen, hvor den har gået og græsset natten over, og tøjres. Efter klokken 12 – hvor den har stået under en bagende sol – tørres den for sved. Så åbner porrerne sig og hesten løber bedre, siger bedstefaren.

Tsolmonbaatar rider hver dag 15-20 minutter på hesten, rundt om geren. Hesten må nemlig ikke være for overanstrengt, når den skal deltage i løbet. Det er en meget omstændelig proces at træne en hest, men Tsolmonbaatar kender sin hest godt og håber på, at han vinder løbet. Eller i hvert fald bliver blandt de fem første, for de regnes nemlig alle for vindere.

Når sommeren slutter

Vi snakker med Tsolmonbaatar igen nogle dage senere, efter væddeløbet. Han endte faktisk blandt de

fem første ryttere, så han er meget glad. Mindst lige så glad som hans stolte bedstefar Bathuu, der har besluttet, at familien senere skal holde en stor fest. Men den største vinder er egentlig ikke så meget Tsolmonbaatar, som det er hesten. For i Mongoliet er det en meget stor ære, hvis ens hest vinder hestevæddeløbet under Naadam-festivalen.

Efter Naadam er efteråret så småt ved at nærme sig. Skolen starter i slutningen af august. På den tid tager mange nomader fra steppen og ind til et byområde for at overvintre. Bedstefar Bathuu og hans kone tager om vinteren op i bjergene og ligger her i læ for vind og vejr. Tsolmonbaatar og hans forældre og søskende flytter ind til Karakorum med deres ger. I mongolske byer er der i udkanten af byen masser af plads til, at hyrderne kan slå deres ger op og bo. I byen kan de få strøm, så det er muligt fx at se tv, og her er også lettere adgang til vand. Ellers lever familien meget, som den gør ude på steppen. Men i løbet af den lange vinter længes alle efter foråret og solen, så de igen kan flytte ud på steppen.

Fremtiden

I dag bor ca. 40% af mongolerne på steppen som hyrder. Mange børn fra byerne har familie på landet og tilbringer derfor ofte hele deres sommerferie på steppen. Og lige så snart en bybo med respekt for sig selv har mulighed for det, tager han eller hun på landet om sommeren.

Men der er et problem. Mange unge vil ikke blive boende på landet. Her er ingen eller ringe mulighed for uddannelse og arbejde, og ikke mange unge ser i dag en fremtid i at blive hyrde.

Storbyerne, især hovedstaden Ulaanbaatar, trækker: Her er alt, hvad de unge drømmer om – diskoteker, butikker, der bugner af vestlige forbrugsgoder og fest og farver.

De ældre mongoler er bekymrede over udviklingen, for hyrderne og deres liv er vigtige for landet. Selvom Mongoliet er et industrialiseret land, er der ikke så meget industri, at alle kan få arbejde inden for dette område. Derfor er det ikke altid en god ide at flytte ind til byen for at finde arbejde, for mange ender som arbejdsløse. I Mongoliet betyder det, at man ingen indkomst har og dermed heller ikke kan få noget at spise. Så selvom livet på landet også er fattigt, får hyrderne dog mad hver dag.

Zud-vinter

Det kan dog også gå rigtig galt for hyrdefamilierne. I vintrene 1999, 2000 og 2001 hærgedes landet af »zud-vintre«. En zud-vinter er meget streng, og kommer fordi sommeren forinden har været varm og tør. Når der ingen regn er, gror græsset ikke, og dyrene kan ikke finde græs om vinteren. Dyrene kan ikke finde føde, for græsset er svedet af på grund sommerens varme og mangel på regn. Og når de ikke kan få noget at spise, kan de ikke modstå kulden, og de dør.

Under zud-vintre oplever mange hyrder det mest grusomme, de kan forestille sig: At se dyrene dø af kulde og sult. Det er et stort økonomisk tab, hele deres livsgrundlag forsvinder. Hyrdefamilier lever af deres dyr. Derfor er det en stor katastrofe, når mange dyr dør. Det betyder, at næste sommers hjord bliver mindre, for der kommer færre unger.

For nogle hyrder har zud-vintrene ramt så hårdt, at de har været nødt til at opgive livet på landet og flytte til byen til en usikker fremtid. Mange hyrder har længslen i sig efter det frie liv på steppen, men det koster mange penge at købe nye dyr. Derfor kan nogle aldrig realisere muligheden for igen at flytte ud på steppen og blive hyrde. ■

Tekst: **Bettina Gram**
Gitte Pedersen
Foto: **Bettina Gram**

Artiklen blev første gang offentliggjort i nettidsskriftet *Historie & Samfundsfag* 5, okt. 2003, www.falihos.dk

Arkæologer er ved at gøre det muligt at opleve et monument med en historie, der rækker 1200 år tilbage i tiden. Planen er at restaurere en helligdom fra det 7.-9. århundrede, rejst for overhovedet for Det blå tyrkiske kongerige, Bilge Khan, og hans bror Kul Tygyn, så den fremtræder i sin oprindelige skikkelse.

Helligdommen blev opført omkring 730 og viet til forfædrene til Tureg eller Bilge Khan og den militære leder, Kul Tygyn, som igen er stamfædre til det nuværende tyrkiske folk. Stedet er Khashaat sum, Arkhangai aimag, og restaureringsarbejdet vil blive påbegyndt til næste år [2004]. Tempellet vil blive genskabt i sin oprindelige form, og der opføres et museum til de fund, der er gjort på stedet. Mongolske og tyrkiske arkæologer, historikere og videnskabsfolk har samarbejdet i mere end 10 år for at gøre dette projekt muligt.

Restaurering af helligdommen vil blive udført af TICA, Det tyrkisk internationale Samarbejdsorgan, inden for rammerne af projektet: Beskyttelse, Undersøgelse og Restaurering af visse Monumenter fra Mongoliets Turig-periode; projektet igangsat 1994.

De første oldtidsfund i Khashaat-dalen blev

Tyrkisk helligdom genopstår

gjort for 114 år siden af en russisk ekspedition ledet af videnskabsmanden og arkæologen Nikolai Yandrintsev. Videnskabsfolk har længe været af den opfattelse, at stedet var en begravelsesplads for Bilge Khan og Kul Tygyn. Men flere undersøgelser har vist, at stedet ikke var nogen begravelsesplads, men et kultsted. Da man fandt stedet for første gang var mindstenen for Bilge Khan og den stensildpadde, som den havde stået på, splittet i tre dele, men alterstenen var intakt.

Den arkæologiske udgravning blev påbegyndt i 2000, hvor man fandt templets søjlerække, taget, vandleddningen, et stenfår, indhegningssten mv., således at man var i stand til at danne sig et samlet indtryk af templet. Helligdommens tempel havde ingen vægge, men var forsynet med 16 søjler og et tag på 14 × 14 meter. Selv om Bilge Khans helligdom dækkede et areal på ca. 70 × 30 meter, lå indhegningsstenene spredt forskellige steder. Videnskabsfolkene anser det for sandsynligt, at antallet af sten afspejlede antallet af mennesker, der havde deltaget i Bilge Khans begravelsesceremoni eller alternativt det antal mennesker, der havde tilbedt helligdommen. Men en hypotese gående ud på

at stenene var rejst for at vise antallet af fjender, der var blevet uskadeliggjort i krig, blev anset for mere sandsynlig. I stenene var der indmejslet billeder af rensdyr og sommerfugle. Omkring 550 af disse sten blev fundet omkring Bilge Khans helligdom, og yderligere 550 sten blev fundet ikke langt derfra i nærheden af Kul Tygyns begravelsesplads.

Fundene fra Bilge Khans helligdom – mindestenen og dens skildpaddefundament, skildpaddefundamentet til Kul Tygyns sten og menneskefigurerne – blev flyttet til et beskyttet sted med henblik på at udstille dem i et nyopført museum. Statuerne er for det meste hovedløse; man regner med, at de er blevet ødelagt af uighurer. Man håber på, at hovederne måske vil blive fundet under de kommende udgravninger. Bilge Khans mindesten var 3,7 meter i højden, mens Kul Tygyns var 3,3 meter. Begge sten er forsynet med indskrifter skrevet med tyrkiske og kinesiske skrifttegn, der fortæller om den person, som stenen blev rejst til ære for, og hvornår det skete.

Mange videnskabsfolk har været optaget af at tyde skriften på stenmonumenterne, og videnskabsmanden B. Tomsens tolkning har

været et værdifuldt videnskabeligt bidrag til Tureg-studiernes historie og udvikling. På trods af at der findes mange rester af Tureg-monumenter over et område, der rækker fra Mongoliet til Sortehavet, er helligdommene for Bilge Khan og Kul Tygyn de største, og de anses for at høre til blandt de mest sjældne i verden på linje med fundene i Khara Khorum og den største hule i Bayankhongor aimag, hvor folk levede for 750.000 år siden.

Mongoliet satte de sjældne fund fra Bilge Khan og Kul Tygyn under særlig beskyttelse i 1971. På grund af sin høje alder hører helligdommen til blandt de mest værdifulde oldtidsminder.

I Mongoliet eksisterer der 7-8 steder af historisk betydning med forbindelse til Tureg-perioden. Men der er fundet næsten 90 mindre helligdomme af historisk interesse. I det russiske Altai-område er der fundet omkring 200 helligsteder.

I forbindelse med helligdommene for Bilge Khan og Kul Tygyn blev der fundet offersten til brug for ofringer og for afbrænding af røgelse og enebær. De var udført af store granitsten med et hul i midten. På andre helligsteder var alterstenene mindre og tildannede på begge sider.

Kul Tygyns monument blev genrejst i begyndelsen af 1900-tallet ved et dekret fra anføreren af

Uliastai. Manchu-lederen Sandoo siges at have restaureret det. I 1930'erne blev der rejst et hegn omkring de to historiske steder, og der blev taget skridt til at beskytte og bevogte dem. I 1950'erne blev toppen af Kul Tygyns monument ødelagt i et tordenvejr. Så godt har man altså passet på dette historiske sted i ca. 100 år! Først i 1990'erne begyndte TICA på sit arbejde med seriøst at studere og undersøge det sjældne og historiske sted.

Ifølge TICA-projektet vil monumenterne med tilknytning til Bilge Khan blive genopstillet ikke langt fra det sted, hvor helligdommen blev fundet. Restaureringsarbejdet vil begynde næste år [2004] og forventes at være afsluttet i 2005. Udgravningerne vil finde sted i de to sommermåneder, men kan blive forsinket på grund af regn og andre naturgivne forhindringer. Projektet vil blive udført i et samarbejde mellem et tyrkisk og et mongolsk forskerhold, der hver består af 6 medarbejdere. Det tyrkiske hold stiller med lederen af projektet, arkæologer og eksperter i restaurering. Templets hovedtegninger er tegnet færdige og overdraget til tyrkerne, og 3 store kopier af monumenterne er ved at blive fremstillet i Tyrkiet. Det vil koste ca. US\$ 1,5 mio. at restaurere oldtidsfundene.

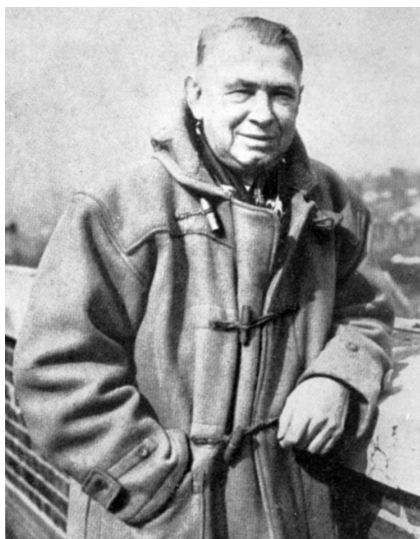
Gravearbejdet er færdigt for i år, og planen er at studere helligdommen i sin helhed. Der vil blive fremstillet mindesten over Bilge Khan, Kul Tygyn og Tonyukuk, som skal opstilles i alle byer af tyrkisk oprindelse. Der er allerede brugt Tg. 1,6 mio. på at beskytte og restaurere tyrkiske monumenter i Mongoliet. ■

Sh. Erdenechimeg
The Mongol Messenger
 35(633):8 – 27.08.03

Se også Ger 41, s. 21

Motiv fra de arkæologiske udgravninger i sommeren 2001. Foto: Anita Garbers

I Mongoliets vold (VII)

Ras sidder i arbejde til op over begge ører på sit kontor i Tien tsin og opdager til sin skræk, at han er ved at blive en alvorlig og respektabel mand! Da får han bud om, at en tyu har stjålet anselige mængder uld under en transport gennem Gobi-ørkenen. Ras griber begærligt chancen for et nyt eventyr.

Situationen ændredes kun lidt det følgende år. Vi arbejdede døgnet rundt i renseriet for at få vore varer afskibet. Ud på efteråret kom Georg Söderbom uventet busende ind. Jeg havde ikke hørt fra ham længe og så til min forbavselse, at han var fuld. Han kastede sig i lænestolen brølen af latter.

– Se på mig – har jeg det måske ikke godt? Livet er det bare grin. Jeg ryger og drikker så meget, jeg orker, hver eneste forbandet dag. – Så kom det lavmælt og fortroligt. – Lisa har giftet sig i Sverige, giftet sig, hører du – giftet sig! Og jeg er ungkarl og spillekant. Var afholdsmand i over et år og røg heller ikke. Men nu har Lisa giftet sig, og nu vil jeg have sjov! – Han for pludselig op fra stolen. Tag med til Country-Klubben!

Jeg følte, at han havde mere brug for mig, end forretningen havde, og kørte ham derud. Det blev en tragisk aften, for han var hårdt ramt. I hans ensomme tilværelse, fattig på hygge og bekvemmelighed, havde Lisa betydet mere for ham, end hun ville have gjort for de fleste andre, som førte et mere udadvendt liv med mange venner og stor omgangskreds. At han nu trængte til selskab og fornøjelse var kun en naturlig reaktion, efter at drømmen om Lisa var knust. Den ærlige, trofaste

kæmpe var slået helt ud og for øjeblikket uden ror og kontrol med sig selv.

Det var næsten daggry, før jeg fik ham med tilbage til hotellet. Da var han kommet til hægterne igen; men det var næsten værre at se ham ædru, for rusen havde lindret de psykiske smerter. Han sendte mig et skævt smil og rakte mig en kraftig næve, da han sagde farvel. Jeg havde inviteret ham til tiffin; men ud på dagen fik jeg en »chit« fra ham, hvorpå der stod: – Tak for hjælpen. Jeg er O. K. nu og rejser straks tilbage til Kwei hwa cheng.

Herefter så jeg ham ikke i flere måneder; men han skrev et udførligt brev om stillingen i Det indre Mongoli. Der var situationen reddet for øjeblikket, for japanerne havde indgået en alliance med prinsen af West Sunnit og oprettet flyvebaser, så der var ringe fare for, at vore røde naboer skulle begynde nogen revolution der. Gustav var fremdeles fængslet i Urumchi; men der var håb om, at den svenske regering ville få ham løsladt.

Senere hørte jeg gennem »her-tug« Larsson, at japanerne anlagde flyvepladser i Chahar provinsen og i nærheden af Kalgan.

Det var forbi med mine sædvanlige rejser i det indre. Vi sad til op

over ørerne i arbejde, som krævede min nærværelse tidligt og sent. Desuden var trafikken normal, så jeg havde ingen påskud, hvad der ærgrede mig kolossalt, for jeg hadede at være lænket til kontoret. Det fortryllende grænseland rundt Ordos-ørkenen havde altid lokket mig, og for øjeblikket var længslen stærkere end nogensinde. Men pligtfølelsen havde grebet mig i struben, ansvaret var lige ved at gøre mig til en alvorlig mand og presse fandenivoldskheden ud af mig. Jeg var nær blevet skikkelig og respektabel. Den eneste måde at bevise, at der endnu var noget tilbage af den gamle Adam, var at køre grassat med bilen om natten.

Langt udenfor koncessionen var et farligt sving, som kaldtes Morlings Hjørne. Biler, som rundede det på den smalle vej med over 40 km fart, brasede bestandig mod en mur og endte undertiden som totale vrage i haven på den anden side af muren. Mange glade sjæle kørte hjem fra Country-Klubben i de små timer, og de fleste havde hilst på muren med mere eller mindre held. Til sidst anbragte politiet et skilderhus på selve fortovet ved muren, hvor en konstabel stod på post for at afværge flere ulykker. Jeg fandt snart ud af, at min Rolls Royce var så tung og sikker, at

den kunne tage svinget med 50 km fart uden nævneværdig risiko. Så forsøgte jeg med 70, og da jeg en nat havde fem glade sjæle om bord klarede vi 75. Ganske vist rev jeg størstedelen af skilderhuset med mig i farten, men jeg vidste, at konstablen var uskadt, for han sprang altid for livet, når han så mig komme. Der blev et vældigt postyr. En rasende politichef kaldte mig en fare for den offentlige sikkerhed og idømte mig en bøde på 350 dollars. Derefter befandt jeg mig bedre, for jeg syntes, pengene var godt anbragt.

Men så skete der noget, som nødvendiggjorde en tur til Kwei hwa cheng. Vi opdagede, at en mængde uldballer var blevet åbnet i ørkenen undervejs og store kvanta uld forsvundet fra hver balle og erstattet med sten og sand. Stenene var sorte og kunne kun stamme fra Gobiørkenen. Mysteriet var, at ballerne var pakket med håndpresse og surret med ståltråd, hvis overflødige ender var klippet af, mens ballerne lå i pressen. Derfor kunne ballerne ikke surres igen uden en presse, for ulden ville udvide sig og ståltråden blive for kort. Håndpresserne var så store og tunge, at det var umuligt at transportere dem med en karavane uden at de ville blive opdaget af vor agent, så der måtte findes en anden løsning på gåden. Vi ville tabe et temmelig stort beløb, hvis vi ikke kunne bevise, hvordan og af hvem ulden var stjålet.

Paul Pi var nu så godt inde i forretningen, at han kunne undvære mig en tid, og da han ikke var blevet sin rædsel for banditterne kvit siden vor tur i 1926, var den eneste løsning på opgaven, at jeg påtog mig den og rejste. Nogle dage efter tog jeg Kin sui banen fra Peking.

Det gav en herlig følelse af frihed at slippe bort fra kontor og rutine. Det mindede mig om gamle dage, når jeg skulkede fra skolen og var på vej mod Nordmarken – spændingen

Georg Söderbom i selskab med kinesiske flygtninge.

Foto: Erik Melle/Söderbom

når jeg travede op ad kirkevejen – og det første glimt af sognsvannet. Så følte jeg mig først helt fri for skolen og byen. Den lille dam ovenfor Ullevålsæter, hvor jeg havde bygget en hytte af grangrene, var målet. Jeg kunne næsten lugte stegt aborre, mens jeg sprang op ad den slyngede sti. – For øjeblikket var jeg på vej op over Nan kow passet og til den kinesiske mur, og det undrede mig, at minderne fra barndommen kom strømmende gennem mig, så usandsynligt klare. Det var samme lykkerus tilsat varm glæde over, at barnet i mig endnu var spillevende trods mine halvtreds år. Jeg fik stegt mandarin fisk til frokost den dag; men jeg sad og spiste aborre med sodede fingre lige fra panden. Den var lidt brændt og tør, for jeg havde som regel for travlt med at studere topmejerne og fuglekongerne til at passe fisken. Men herligt smagte den, og så var det så morsomt at spise med fingrene, for det fik jeg aldrig lov til hjemme. Først, da vi passerede den kinesiske mur, kom jeg tilbage til virkeligheden ved synet af kæmpebastionen, som over 2000 år havde været Kinas værn mod landets eneste fjende, mongolerne. Den fare var forlængst overstået, nu var det »Kinas ven«, som kontrollerede det 5400 km lange grænse-

land mod nord. Og man spærrede ikke sine venner ude med bastioner. Døren skal stå åben og den røde løber lægges ud sammen med velkomstmåtten. Det stod sort på hvidt i »De tre folks principper«, nationalisternes bibel. Kun nordkinesernes modstand forhindrede tanken i at blive omsat til handling for øjeblikket. Var revolutionen i Det indre Mongoli ikke blevet forpurret af Japan, ville Kinas »eneste ven« nu have okkuperet en lang strækning af selve muren.

Der havde lydt et ramaskrig fra nationalisterne på grund af dette imperialistiske fremstød, som arvefjenden Japan havde gjort sig skyldig i. Samtidig fulgte fornyede angreb mod kapitalisterne, vel at mærke vestmagterne. Det var nødvendigt for at aflede opmærksomheden fra T. V. Sung, Chiang Kai Shek's højre hånd og landets største kapitalist. Alle de tanker, som stedet, situationen og landets historie uvilkaarlig vakte, tog humøret helt fra mig. Borte var drømmen og den idylliske dam, borte var drengen og stegepanden og fuglekvidderet. Løgne-propagandaen, korrupsionen og forrædderiet dominerede fuldstændig

billedet. Det håb, jeg havde næret om »bedre« vilkår for den store uvidende og forpinte folkemasse, kunne jeg slå en streg over.

Yuan havde ret. Hundrede millioner kinesere måtte dø, før de overlevende opnåede tålelige livsvilkår. Det eneste, som aldrig ville dø, var løgner, korruptionen og hadet. Et folk, som aldrig har elsket og aldrig har kendt til næstekærlighed på grund af hvert individs ensomme kamp for tilværelsen, udvikler ganske naturligt egenskaber som mistro, had og misundelse. Sådan et folk håber altid på bedring, når et nyt styre får magten, for livet kan da ikke blive værre, end det er. Sådan et folk er altid villigt til at støtte et nyt regime og rive det gamle ned. Derfor kan der aldrig blive fred i landet, før folketallet reduceres, så de største problemer forsvinder. Det var nok at tænke tilbage på de første år efter min ankomst i 1905, kejserdømmets sidste år. Da var levestandarden umådelig meget højere end nu, sjældent sås en soldat udenfor de befæstede byer, nu vrimlede det med soldater overalt, og de levede på folkets bekostning i en kæmpehær, landets arv efter de store krigsherrer.

Men det nyttede ikke at spekulere sig gal over noget, man stod magtesløs overfor – dette monstrum af et land måtte overlades til sin egen forfærdelige skæbne. Desuden havde jeg mine personlige problemer, jeg måtte løse gåden angående tyverierne fra uldballerne. Nøglen fandtes enten i Kwei hwa cheng eller Pao tow, karavanernes endestationer. Teh Yue Loong, vor kompagnon havde afdelingskontorer begge steder. Desuden ville Georg Söderbom være en god forbundsfælle.

Jeg kom til Kwei hwa cheng om formiddagen og opsøgte ham straks. Porten var lukket som sædvanlig, og da jeg bankede på, kom den samme boy som tidligere og stirrede mistænksom på mig med sit

ene øje gennem den lille glug. Han så lige så skurkagtig ud som nogen-sinde, men kendte mig og åbnede porten.

Det første, jeg lagde mærke til, var, at hovedindgangsdøren var splintret og repareret med umalede brædder og vinduerne dækket af skodder. Det så lidt sært ud midt på den lyse dag, og da Georg mødte mig i hallen, kunne jeg ikke dy mig for at spørge: – Hvad i al verden er her foregået? – Georg lo og svarede: – Ja, du kan sagtens spørge, det er Tonys forbandede vilde vædder, som næsten har ødelagt huset.

– Vædder? – spurgte jeg forbavset og måbede.

Georg lo igen. – Det er forresten en komisk historie; men den har været forbandet kostbar. Kom ind og få en drink først. – Boy! Pink gin – så skal jeg fortælle om den pokkers vædder, Tonys kæledægge, fanden tage den.

I stueetagen var kun eet værelse med helt vindue, det var Georgs kontor. Der serverede boyen os to drabelige pink gin, og så fortalte Georg om bukken. Toni Øberg havde købt den som ganske lille af en mongol, der havde skudt moderen oppe i bjergene bag Sara tsi – der er mange vilde får, svære bæster, og vædderne har tykke spiralformede horn, der ved pandebrasken kan måle 8 tommer i diameter. Tony, som var glad for dyr, tog sig af det lille skidt og ammede den op med mælk på en patteflaske. Det var fire, fem år siden, nu var vædderen fuld-voksen, næsten så stor som en lille pony og så forgabet i Tony, at den fulgte ham overalt som en hund. Året i forvejen var Tony og Georg blevet enige om at slå sig sammen, og derfor kom Tony til Kwei hwa cheng.

Bukken kom naturligvis med og fulgte trofast Tony ind og ud af huset. Det nyttede ikke at anbringe den i stalden om natten, som Georg foreslog, for den stangede døren ud

og travede over til huset og stangede døren ind der. Den skulle op til Tony og sove ovenfor trappen, som den var vant til i Sara tsi. Georg blev også vant til det, og alt gik såre godt, til Tony rejste bort nogle dage. Da han kom tilbage, trippede bukken omkring inde i huset, til den pludselig så Tony komme gennem porten. Øjeblikkelig satte den af og sprang ret gennem vinduesruden, så glas og træværk føg. Den var så vild af glæde, at alt blev tilgivet, og de lod lave et nyt vindue; men nu havde vædderen fået blod på tanden. Den lod til at kunne lide braget af glas og træværk, for ikke så snart var det store dobbelte vindue sat i, før den sprang igennem det. Så måtte de lukke den ud; men den stangede døren ind og hoppede gennem stuevinduet, kom tilbage og gjorde det samme i køkkenet. Det nyttede ikke at lukke dørene, den stangede dem blot ind. Det begyndte at blive kostbart, og de bestilte ikke nye vinduer, så længe sommeren varede. Nu var det imidlertid pludselig blevet koldt, så de måtte sætte skodderne for, mens de ventede på vinduerne. Toni havde taget vædderen tilbage til Sara tsi for vinteren. Der skulle den logere hos Tonys mongolske staldkarl, de to var nemlig gode kammerater, for han havde passet den før, når Tony var borte.

Vi lo godt over historien, og derefter fortalte jeg Georg om mit problem. Siden drøftede vi løst og fast til langt ud på natten. Lisas navn blev ikke nævnt.

Det var Georg Söderboms eenøjede boy, som satte mig på sporet efter den smarte stortyv. Georg og jeg sad og drøftede sagen ved morgenbordet næste dag, da boyen sagde, at han havde hørt noget om det af en karavanemand, han kendte. Jeg tilbød ham straks 100 dollars, hvis han kunne sætte mig på sporet. Skønt det var en formue for ham, forandrede udtrykket i hans voksmaske sig ikke det fjerneste; men

*Mongolsk kamelrytter i Gobiørkenen, 1921.
Foto: K. P. Albertsen*

der kom et glimt af griskhed i hans øje. Efter måltidet bad han sig fri og forsvandt.

Jeg havde også noget at gøre, for jeg måtte besøge Teh Yue Loong's agent og min gamle ven, Ma, som jeg ikke havde set siden hin mindeværdige tur syv år før. Det resulterede i en stor fest, og det blev meget sent, før jeg nåede tilbage. Boyen lukkede mig ind og var ualmindelig ophidset, for han havde truffet manden og fået nærmere oplysninger. Han var kommet tilbage med en karavane fra Ha mi for en måned siden, og på vejen havde de indhentet en anden karavane, som foretog sig noget helt usædvanligt. De havde nemlig gravet en grav i sandet og deri lå en balle, som akkurat passede til hullet. De havde vredet ståltrådssamlingen op og halet ulden ud med spidse hager. Derpå havde de fyldt den samme vægt af sten og sand i ballen, vredet ståltråden sammen igen, taget ballen ud og havde fortsat med den næste. Ballerne var af nøjagtig samme størrelse.

Nå, det kom jo ikke dem ved, havde karavanemanden sagt, så de havde bare moret sig over den smar-

te måde, keltringerne havde forstået at snyde køberen på. Der måtte have været vand i nærheden, for sandet var vådt og så tungt, at det ikke gav efter for uldens pres, da ballen blev åbnet. Og eftersom sandet og stene- ne var tungere og fyldte mindre end ulden, var det nemt at ordne ståltråden, selv om sandet havde givet sig lidt. Det var karavanemandens historie.

Jeg kunne kun beundre den ud- spekulerede måde, det var gjort på, og havde tyvene ikke været så grå- dige, ville jeg have slået mig til ro med at have opdaget metoden. Men de havde taget 10 catties (13 pund) fra hver eneste balle, og det var næ- sten det dobbelte af vor fortjeneste. Nu manglede jeg blot bevis for, hvem de skyldige var, for uden be- vis kunne vi ingen erstatning få. Derfor gjaldt det om at følge sporet, og få ting i verden er mere spænden- de end at være amatørdektektiv.

Næste morgen tidlig holdt Georg, boyen og jeg krigsråd for at udarbejde angrebsmetoden. Først

betalte jeg boyen de 100 dollars, jeg havde lovet ham, og for første gang så jeg ham smile et øjeblik; men po- kerfjæset fandt snart tilbage til de vante folder. Det næste skridt var at love ham et endnu større beløb, når vi havde fået has på den, som var ansvarlig for tyveriet. Jeg nævnede ikke beløbet, for så kunne jeg risi- kere, at han »solgte« vore planer til fjenden for det dobbelte, hvad en- hver kineser ville have gjort, når en så enestående chance bød sig. Nu var det ham umuligt at vide, hvad han kunne tjene mest på. Måske vil- le han tabe ved at »sælge« mig, og jeg havde derfor udsigt til at sikre mig hans loyalitet. Udtrykket i hans ene øje røbede, hvad hans ubevæge- lige ansigt prøvede at skjule. Og mit ansigt røbede, at jeg havde gættet det. Ikke et ord blev sagt om det, så han havde ikke tabt ansigt; men vi forstod hinanden. Så sendte vi ham ud for at hente karavanemanden, som hed Wang Shan, for at vi kunne få mere indgående oplysninger, der måske kunne bringe os på sporet.

Det var næsten frokosttid, da de kom. Wang Shan var en langbenet, kraftig type, en ægte søn af ørkenen,

sen i tankegang og lidt troskyldig. Han ville næppe drive det til mere end at hale kameler i næserebet gennem Gobiørkenen. Jeg gav ham 50 dollars for de oplysninger, han havde givet boyen. Det var mere, end han kunne tjene på eet år, og han blev så overvældet, at han næppe formåede at fremstamme: Hsi, hsi, lao yeh, hsi, hsi, lao yeh – chientai doh, oh bu gan nah. – (Tak, tak, store herre. Dette er for mange penge – jeg tør ikke tage imod dem.)

Det var jo de sædvanlige høflighedsfraser, alligevel var det klart, at han var overvældet og rørende taknemmelig. Da han var kommet sig lidt, spurgte vi ham om alt det, vi endnu ikke vidste: Navnet på karavanechefen og på transportfirmaet, som ejede karavanen. Karavanechefens navn kendte han ikke; men firmaet var Shun Wan Fuh. Han havde nemlig set firmaets mærke på kamelernes store næsepind. Han kunne også fortælle, at kamelerne nu var på græs ved Lama miao, og at han kendte en af kamelmændene; men han vidste ikke, hvor han holdt til, eller om han var rejst ud igen. Jeg lovede ham 50 dollars, hvis han kunne finde den mand, som uden tvivl kunne bringe os videre på sporet.

Han var lige så ivrig som boyen, og vi begyndte at planlægge fremgangsmåden. Wang Shan lovede at gå en runde hver dag i de fire, fem tehuse, karavanefolkene plejede at hænge omkring på, når de var hjemme; men først skulle han gå til transportkompagniet og finde ud af, om manden var rejst igen eller ikke og om muligt opsuse, hvor han holdt til.

Georg og jeg kunne ikke foretage os noget uden at vække opmærksomhed, og så ville alle spor forsvinde. Vi havde blot at vente så tålmodigt som muligt.

Dagen efter fortalte boyen, at Wang Shan's besøg hos transportkompagniet havde været resultat-

løst. Ingen vidste noget om manden, og der gik næsten en uge, før de første nyheder indløb. Da bankedes der på porten en sen aften, og straks efter kom boyen umådelig ophidset. Wang Shan var kommet med manden, og de ventede i køkkenet for at høre, om det passede os at tale med dem, eller om det var for sent.

– Nej, send dem straks ind på kontoret – sagde Georg, som nu var lige så ivrig som jeg. Vi forlod den hyggelige kamin i hjørnet. Vinduerne var endnu ikke anbragt, og skodderne var temmelig medtagne. Inde på kontoret stod allerede boyen, Wang Shan og den nye mand, en kraftig hjulbenet knag i trediveårsalderen med et bredt, vejrbidt ansigt og vågne øjne.

Han var ikke af Wang Shan's troskyldige type; men der var noget meget tiltalende ved ham af flere grunde. Han så en lige i øjnene, ugenert, men uden frækhed. Han var måske af denne sjældne kinesertype: En mand, som var intelligent uden at være listig og derfor ikke underdanig. Han måtte tages på en helt anden måde end boyen og Wang Shan, og jeg besluttede at gå lige til sagen. Tyverierne havde bragt os så store tab, at jeg måtte have dem erstattet, sagde jeg. Det kunne gøres på to måder. Jeg vidste, hvem der havde gjort det, men havde endnu ikke noget bevis, kun vidnerne, Wang Shan og flere af hans karavane, og de var ikke i Kwei hwa cheng for øjeblikket. Jeg kunne altså gå til magistraten og forlange karavanechefen arresteret. Hvad ville der så ske? Chefen ville blive fængslet og alt, hvad han ejede, blive presset ud af ham. Transportkompagniets chefer ville blive behandlet på samme måde, selv om de var uskyldige, og mange karavanefolk ville blive arbejdsløse. Men erstatning ville jeg ikke få.

Manden nikkede energisk. Det var sandt og logisk. Han kendte sine papenheimere.

På den anden side kunne jeg ved hans hjælp tvinge karavanechefen til at udbetale mig det tabte beløb imod, at jeg ikke forfulgte sagen videre. Jeg kunne garantere, at han ikke ville blive fængslet, og at transportkompagniet ikke led overlast. Jeg interesserede mig ikke for hævn, kun for at få tabet erstattet.

Han overvejede det lidt. Det var givet, at det var den eneste løsning set fra et kinesisk synspunkt. Men så siger han pludselig: – Transportkompagniet har ikke noget med det at gøre. Det var karavanechefen, som gjorde det på egen hånd, og vi karavanefolk fik ingenting, kun ekstraarbejde. Ulden blev afleveret til et varehus i landsbyen, Ersali po, før vi kom til Kwei hwa cheng. Jeg tror næppe, han har solgt den endnu, for det ville vække mistanke. Måske kan vi få ulden tilbage. Vil det så være i orden? – Helt i orden – svarede jeg – men jeg vil også give karavanechefen en huskekage. Jeg forlanger eet tusinde dollars ekstra, som jeg vil fordele mellem boyen her, Wang Shan og dig. – Han smilte bredt og fornøjet – boyen og Wang Shan stod blot og gabede af forbavselse, de ville blive rige.

Endnu var det imidlertid for tidligt at sige noget om resultatet. Der var stadig en del at gøre. Jeg gav min hjulbenede ven et forskud på 50 dollars.

Næste dag drog han og Wang Shan af sted til hest for at besøge lagerhuset i Ersali po og senere karavanechefen i Lama miao. De var borte i over en uge, før de vendte tilbage med en karavanechef, skræmt fra sans og samling. Ulden var i behold, og karavanechefen havde 1000 dollars i sølv med sig. Han betalte uden at mukke og forsvandt.

Siden gik Georg og jeg med boyen og de to karavanekanutter til en restaurant og fik os en bedre middag med flydende tilbehør. Pengene havde jeg fordelt ligeligt, før vi forlod huset. Desuden betalte jeg mid-

dagen, og vi blev lidt beduggede allesammen. Wang Shan og min hjulbenede ven havde tænkt sig at gå i kompagni om en forretning med karavaneudstyr. De kendte jo de fleste karavanemænd på stedet. Og da de, så vidt jeg ved, var de eneste to »menige« blandt karavanefolkene, som nogensinde var blevet kapitalister, ville de ikke komme til at savne kunder.

Så skiltes vore veje, også mine og Georgs, for jeg så ham aldrig mere, efter at vi tog afsked med hinanden ved toget nogle dage senere. Ulden var da allerede på vej til Tien tsin, og min ferie var endt. På stationen var også boyen, Wang Shan og den hjulbenede. Hver havde sin lange bambusstang med hundredevis af papkanoner slynget rundt om i spiraler. Da toget gik, fyrede de løs for at skræmme onde ånder bort fra min vej. Jeg kom aldrig tilbage. Skæbnen tog sig af mine affærer og afskar mig fra flere rejser.

Det er tyve år siden, det skete. Nu sidder måske Wang Shan og min hjulbenede ven som værdige bed-

stefædre og fortæller børnebørnene om deres livs eventyr. – Der var engang en karavanechef, som var en stor skurk og tyveknægt af værste slags. Men så stjal han en dag så meget, at en fremmed chef kom for at undersøge det. Han så skrækkelig ud, for han havde blå øjne og gult hår; men han havde et godt hjerte. Og da vi hjalp ham med at knalde den store skurk, betalte han os 333 store skinnende, blanke sølvdollars, alle med den skønneste klang af verden og inviterede os til en forfærdelig kostbar middag med sva-leredesuppe, stuvede hajfinner, 30 år gamle æg, mandarinfisk, lotusnødder og så meget vin og brændevin, vi kunne drikke – – – Han må

have været styrtende rig, ellers havde han ikke givet os alle de penge, så vi aldrig mere behøvede at trække kameler gennem Gobiørkenen –

Jeg havde en følelse af, at de to kinesere ville huske den »velgerning«. Der er ellers ikke mange af den type i Kina. ■

A. H. Rasmussen

Hermed tager vi afsked med A. H. Rasmussen, hvis livsbane herefter tager en helt ny drejning. I 1934 forlader han Kina for at tiltræde en overordnet stilling ved salgsafdelingerne i New York og London. Japanernes indmarch i Nordkina i 1937 er skriften på væggen for de udenlandske firmaer i Tien tsin, og i 1938 er handelseventyret slut. Da er Ras blevet 56 år og begynder at arbejde for BBC i London.

A. H. Rasmussen: *Tilbage til havet*. På dansk ved Knud Andersen. København 1955, P. Haase & Søn's Forlag. 232 s. Uddraget af bogen er fra siderne 70-82.

Illustrationen side 11 er gengivet fra bogen: Georg Söderbom: *Bortom kinesiske muren*. Stockholm 1954.

Øverst holder et eksprestog klar til afgang i det østlige Kina. Billetten er benyttet til en rejse mellem Tien tsin og Peking på 1. klasse i 1935.

Aktuelt

The Mongol Messenger
rapporterer:

Flere ulve 10.12.03

Bestanden af ulve er steget kraftigt gennem det seneste år især i de nordlige områder af Khentii aimag. For at fremme jagten på ulve har Norovlin sums lokale administration afsat et beløb i præmie for hver nedlagt ulv. Man betaler mellem Tg. 30.000 og Tg. 35.000 [ca. 160 kr.] pr. nedlagt og frossen ulv. Dette initiativ har virket motiverende på de lokale jægere, og siden september har de nedlagt 85 ulve i sumen.

Mongolsk geografi 24.12.03

Videnskabsmanden Otgony Purev, kendt i offentligheden for sit bidrag til studiet af mongolsk historie, har afsluttet sin doktordisputats med titlen: *History of Mongolian Geography*. I bogen beskriver han den mongolske befolkning, politik og økonomi, geografi, aimag- og sumgrænser samt *shavi* bannere i den turbulente periode 1911-31.

Fire stjerner 24.12.03

Det hidtil eneste 4-stjernede hotel i Mongoliet, Ulaanbaatar Hotel, har fået følgeskab af tre mere: Bayangol, Chinggis Khaan og Palace Hotel. Godkendelse som 3-stjernet hotel er givet til Puma Imperial, Mica, Zaluuchuud (ungdom) og Bishreht Plaza. 2 stjerner er gået til Tavan Od og 1 stjerne til Scandinavia.

Syv druknet i Khövsgöl 10.12.03

Ifølge dagbladene er syv mennesker druknet i en tragisk ulykke på Khövsgöl-søen. Gruppen var på vej i en ambulance (en UAZ-469 russisk jeep) fra Khank sum, Khövsgöl-søens lægecenter, til Mörön by den 26. november med en patient til akut behandling. I ambulancen befandt sig en læge og hans chauffør,

Hvornår er det Tsagaan Sar?

Mongoler fejrer traditionelt deres månenytår, Tsagaan Sar, den første dag i den første forårs måned.

Beregningen af dagen og forsøget på at knytte den til den gregorianske kalender har ført til nogen uenighed blandt astrologer. Den 10. december offentliggjorde avisen Zuuny Medee forskellige syn på sagen.

Ifølge astrologen, L. Terbish, falder månenytåret i 2004 efter den gregorianske kalender på den 21. februar. Han sagde, at de mennesker, der skaber forvirring ved at oplyse andre datoer, følger den kinesiske, gule astrologi. Som et bevis på sin påstand fremhævede han den forskning, der er udført af astronomen L. Byambajargal. Han sagde, at det astrologiske studie, der er udgivet af Det amerikanske astrologiske Center passer sammen med de mongolske studier af stjerner og planeter. Terbish udtalte også, at hvis Tsagaan Sar bliver markeret den forkerte dag, kaster man vrage på alt, hvad der hænger sammen med månekalenderen, og der vil komme uorden i de mongolske skikke og traditioner.

Lederen af Astrologernes Forskningsinstitut, Sh. Jargalsaikhan, har et andet syn på sagen. Han siger, at Tsagaan Sar bør fejres den 22. januar. Jargalsaikhan siger, at der findes to grundlæggende metoder til at beregne data i månekalenderen, og at Terbish anvender Tugsbuyan-astrologi. Japan, Korea, Indien og Kina ophørte med at anvende Tugsbuyan-astrologi i 1960-70, idet den ikke passede med stjernernes og planeterne positioner.

Derfor begyndte de at anvende stjerneastrologi eller gul astrologi. Sh. Jargalsaikhan, der iagttager himmellegemerne fra Khureltogoot-observatoriet, siger, at det er tydeligt, at den Tugsbuyan-kalender, vi nu anvender, ikke passer længere, og at selv gamle mennesker på landet, der iagttager stjernehimlen, ikke accepterer Terbish' version. Han tilføjer, at selv Videnskabsakademiet tager stjerneastrologiens parti.

Uenigheden om datoen for Tsagaan Sar mellem astrologerne fortsætter. Som følge heraf har Den forenede sammenslutning af mongolske Astrologer fremsendt en klage til præsidenten og bedt ham om at bringe denne misforståelse ud af verden. I forbindelse hermed har præsidentens rådgiver for socialpolitiske forhold, L. Lhagva, appelleret til ministeren for undervisning, kultur og videnskab, A. Tsanjid, og fungerende præsident for Videnskabsakademiet, T. Ganbaatar, om at behandle den kontroversielle sag. Forhandlingerne bør involvere videnskabsmænd, astrologer samt private med tilknytning til trossamfund for at nå frem til en tilfredsstillende konsensus, som derefter kan blive udleveret til pressen og præsidenten.

The Mongol Messenger
51(649):2 – 17.12.03

Mette Tronvoll

Mongolia

14. februar - 14. marts 2004

Galleri K i Oslo
 Bjørn Farmanns gate 6
 www.gallerik.com

Mette Tronvoll er en af Norges mest anerkendte fotografer. Der vises fotografier fra hendes to ture til Mongoliet i 2003.

Den norske konsul til Mongoliet, Erik Wahlstrøm, anbefaler et besøg på galleriet og inviterer samtidig medlemmerne til at hilse på i konsulatet, der ligger 100 m fra galleriet, adressen Skarpsnøgt. 2.

patienten og fire andre personer, som havde fået et lift til aimag-centret. Efter at man ikke havde hørt fra gruppen i 5 dage, informerede en ægtefælle til en af passagererne hovedkvarteret for aimagens civilforsvar om de savnede. Der blev

straks sendt et eftersøgnings- og redningshold af sted. Et politi- og lægehold fandt ambulancen ca. 294 meter fra kysten den 2. december.

Søen var ikke helt tilfrosset. I realiteten var isen kun 40-50 cm tyk; vandrige floder og søer er end-

nu ikke frosset helt til på denne tid af året. En repræsentant for Statens Civilforsvar, Ts. Luvsanjambaa, udtalte til avisen Unuudur, at om vinteren bliver folk for det meste indblandet i ulykker, fordi de har for travlt.

Et hold bestående af 40 personer arbejdede i 2 dage med at løfte det sunkne køretøj op fra en dybde på omkring 10 meter. Men der var ingen døde i køretøjet. Den 3. december fandt man liget af chaufføren ikke langt fra det sted, hvor bilen blev fundet. Senere fandt man efterhånden ligene af passagererne.

Mere privat jord i UB 24.12.03
 Byrådet har besluttet at tildele jord til 76.875 husstande i 2004. I alt vil der blive overdraget et areal på 5.125 hektar i distrikterne Songinokhairkhan, de vestlige og østlige områder af Tolgoit, i Takhilt og Emeelt. Status i dag er, at 12.000 husstande råder over deres eget grundstykke, svarende til 20% af alle husstande i Ulaanbaatar.

Uafhængighedsdagen

Ved et pressemøde indkaldt af Bogd Javzundamba Fonden den 29. december blev det besluttet at erklære dagen for Mongoliets uafhængighedsdag.

Den 29. december 1911 opnåede Mongoliet sin uafhængighed, og Bogd Javzandamba den 8. blev kronet. Ifølge professor L. Jamsran skal Mongoliet fejre 800-året for sin uafhængighed i 2006, men han lagde vægt på, at vi ikke glemmer revolutionen i 1911, der genoprettede landets uafhængighed. Det var på denne dag, at den nationale frihed blev vundet.

Indtil 1950'erne blev dagen betegnet som grundlæggelsen af den autonome regering i 1911. Den har også været betegnet som etablering-

en af det mongolske kongerige eller Bogd Khans kongerige. Da målet for enhver revolution er at erklære sin uafhængighed, anser mongolerne den 29. december for at være dagen for erklæringen af den nationale uafhængighed og frihed.

Andre nationer – bortset fra Rusland – accepterede ikke uafhængighedserklæringen. Og ved trepartsaftalen i Khiagta, 1915, blev Mongoliet erklæret som en autonom republik i Kina. Derfor kan perioden 1911-15 siges at være den periode, hvor republikken blev proklameret.

B. Oyundelger
The Mongol Messenger
 1(651):8 – 07.01.04

Status for kulanen 07.01.04
 Den permanente komité for Miljø og Udvikling af Landdistrikterne har behandlet spørgsmål vedrørende bestanden af kulaner (vildæsel). Jagt har været forbudt i Mongoliet siden 1953, da kulanen første gang blev registreret i Mongoliets *Red Book*. Ifølge optællingen, der blev gennemført i september 2003 af Videnskabsakademiets biologiske Institut, af ansatte ved miljøbeskyttelsen og administrationen af reservaterne, er der nu 19.652 kulaner i Khovd, Dornogov, Ömnögov, Gov-Altai og Bayankhongor aimag.

Kinesisk bistand 07.01.04
 Finans- og økonomiminister Ch. Ulaan og den kinesiske ambassadør Gao Shumao har underskrevet et bistandsprogram på 30 mio. yuan [21,4 mio. kr.], bevilget af den kinesiske regering. Første del af hjælpen

Gælden til Rusland eftergivet

Den 31. december 2003 sendte den russiske regering et brev til statsminister N. Enkhbayar, hvor eftergivelsen af den mongolske »store gæld« til Rusland blev officielt meddelt.

I brevet stod der bl.a. »... Efter den russiske parts opfattelse spillede de lån, som blev givet af den tidligere Sovjetunion, en betydningsfuld rolle i den generelle udvikling af Mongoliet i det 20. århundrede og i skabelsen af det nuværende Mongoliet. I betragtning af de særlige relationer mellem vore to lande og med udgangspunkt i de principper, der ligger til grund for løsningen af gældsspørgsmålet og principperne bag de to landes økonomiske interesser, har den russiske part besluttet at give Mongoliet særlig favorable vilkår til løsning af dette spørgsmål. På vegne af Regeringen for den russiske Føderation har vi besluttet at løse spørgsmålet om Mongoliets »store gæld« og officielt erklære,

at fra denne dag er Mongoliets gæld i konvertible rubler blevet eftergivet.«

Mongoliet har nu lukket sin gældskonto i Vnesheconombank i Moskva.

Financial Times skrev bl.a.:

Den russiske Føderation har officielt meddelt, at størstedelen af gælden på 11,4 mia. konvertible rubler er blevet eftergivet, hvilket frigør Mongoliet for den gæld, der blev akkumuleret i næsten 80 år med socialisme. Det er den største gældseftergivelse, som Rusland har ydet. Mongoliet lå tidligere på tredjepladsen efter Cuba og Syrien med hensyn til gældsforpligtelser over for Rusland.

Den mongolske regeringschef bemærkede, at det var en gave til hver eneste mongol.

The Mongol Messenger
1(651):1 – 07.01.04

vil blive brugt til at rekonstruere »Fredsbroen« i Ulaanbaatar.

Der blev også afleveret et aktstykke om forsyning af benzin til Mongoliet til en værdi af 38 mio. yuan, en aftale der blev indgået i 2001. Siden 2001 har Kina leveret 12.991.191 ton benzin til Mongoliet.

Tradition genoplives 04.02.04

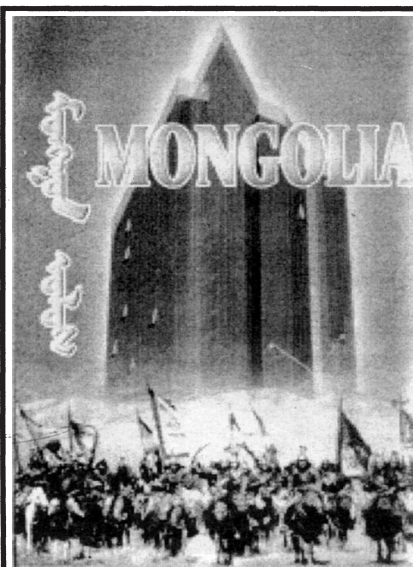
Ifølge et dekret fra præsident N. Bagabandi skal traditionen med at tilbede en Dari Ovoo (helligt bjerg) i Dariganga sum, Sükhbaatar aimag genoptages [se Ger 43, s. 7]. Aimagens indbyggere modtog dekretet den 30. januar 2004. De lokale begyndte at tilbede ovooen i 1913 efter et dekret udstedt af Bogd Khan, det daværende overhoved for stat og religion. Ceremonien blev senere forbudt.

Søfartsnationen 04.02.04

På trods af sin status som et land uden direkte adgang til havet har Mongoliet siden 2000 genereret en indtægt på US\$ 100.000 fra skibsfarten. Mongoliet er også begyndt at indregistrere skibe: 300 indtil nu. Den tekniske kontrol bliver varetaget af professionelle organisationer i Frankrig og Japan.

Arbejde i udlandet 04.02.04

5.000 mongoler vil blive beskæftiget i Taiwan i henhold til en officiel aftale. I øjeblikket har 6.000 personer ladet sig registrere med henblik på ansættelse. De skal gennemgå en lægeundersøgelse, der vil blive foretaget i Mongoliet i to omgange. De som passerer testen vil yderligere blive undersøgt ved ankomsten til Taiwan. Første del af arbejdsstyrken vil tage af sted i begyndelsen af april. De udvalgte vil blive beskæftiget i Taiwan i 3 år til en løn på US\$ 470-480 om måneden. Arbejdsområderne er fabriksarbejde, konstruktion, vejarbejde, værftsarbejde og serviceydelser.

New 'Mongolia' reference book

Prepared by Montsame News Agency

An in depth reference book titled 'Mongolia' has been launched. It is 285 pages in length and is broken down into nine sections. There is also an all-inclusive appendix, which has the Cyrillic alphabet, the law, economic indicators, maps, government, and foreign policy, foreign investment and banks, logistic information and arts centres. The 'Mongolia' reference book is a thoroughly interesting and informative read. It gives great insight into Mongolian history, culture, custom, religion and sights to see. It also covers legislative acts and laws referring to the orb of tourism and foreign investment. This easy to follow book is also besieged with colour photographs and comprehensive maps. It is expected that this book will be regularly updated with new information and data, this setting it apart from all other reference books. Overall a great read for anyone interested in or travelling to Mongolia.

Price Tg 25000

Telephone: 325512

En shamanistisk udviklingshistorie

Ny roman giver et sjældent indfølt portræt af nomadelivet på de mongolske stepper.

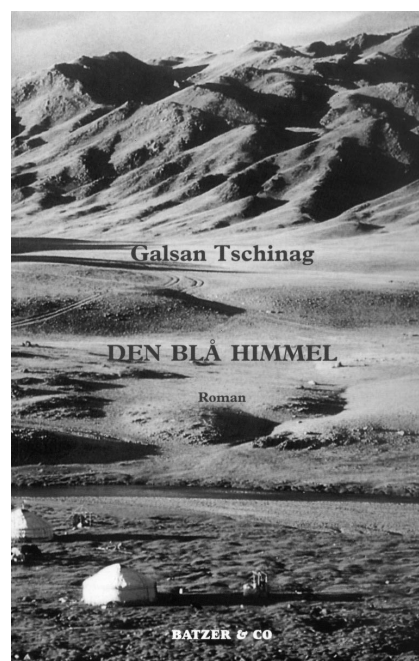
Galdan Tschinag tilhører Mongoliets tuvinske mindretal, og han har bedrevet en smuk og stilsikker roman, som til dels bygger på egne barneerindringer fra de vestmongolske stepper. Historien udfoldes igennem en ung nomadepurks på een gang naive og skarpsindige blik, og dens perspektiv når af samme grund kun sjældent udenfor det lukkede og ofte udpræget monotone *ger* univers. Netop heri ligger romanens største styrke. Galdan Tschinag detaljerede, ja til tider nærmest omstændelige hverdagssekvenser er udført med en sådan sikkerhed, at nomadelivets daglige trummerum ophøjes til et næsten meditativt plan. Sjældent har en dansk udgivelse om Mongoliet harmoneret bedre med vort medlemsblads navn. Man føler vitterlig at man er til stede i en Ger.

Som det fremgår af Steen Klitgård Povlsens efterord (som desværre er præget af en del faktuelle fejl, f.eks. påstanden om at det mongolske sprog er forbundet med det kinesiske), så udgør romanen det første bind i den shamanistiske udviklingshistorie, som udgør grundpillen i Galdan Tschinags forfatterkab. For det er absolut ikke nogen sentimental solstrålehistorie, vi præsenteres for. Den Blå Himmel udspiller sig over et tidsrum præget af betydelige omvæltninger på såvel de indre som de ydre linier. En ulmende konflikt mellem vor unge fortællers fader og dovne onkler springer ud i lys lue efterhånden

som nye socialistiske normer vinder indpas. Pludselig er det ikke nok at være en hårdtarbejdende »kulak«, der gør sit ypperste for at holde slægtens stolte hyrdetradition i hævd. Det kan sågar være decideret farligt, hvad de spydige stikpiller fra lejrens mere »emanciperede« familiemedlemmer bringer dagligt varsel om.

Dog er romanen ikke bygget omkring nogen entydig konflikt mellem det traditionelle og det moderne: den selvbestaltede proletaronkel fra nabo *geren* er for eksempel gift med en praktiserende shaman! Imidlertid er det ikke i beskrivelsen heraf at bogens uomtvistelige shamanistiske islæt består. Rendyrket shamanistisk i både form og indhold er derimod den afsluttende lidelsesfortælling om hyrdehunden Arsylangs pinefulde død. Få, der læser denne gruppevækkende stiløvelse i shamanistisk besværgelsesæstetik, vil gå fra bogen med deres opfattelse af den oprindelige mongolske religion intakt.

Den Blå Himmel har vakt betydelig opsigt i Tyskland (hvor alle Tschinags værker er blevet udgivet), ikke mindst på grund af dens nærmest etnografiske brug af uoversatte indfødte termer. Man skal lige vænne sig til at frekventere ordlisten bagi, men så lærer man også virkelig at påskønne, at en hvedebolle hedder *höötbeng*, og en sommerkappe *lawschak*, på tuvinsk. I det hele taget er romanen en sproglig fornøjelse, og man kan kun være

imponeret over Galdan Tschinags beherskelse af det tyske sprog (hvorfra bogen er blevet udmærket oversat til dansk af Karsten Sand Iversen).

Har man blot den mindste smule interesse for Mongoliet er denne roman simpelthen et *must*. ■

Morten Axel Pedersen

Galdan Tschinag: *Den blå himmel*. Oversat fra tysk af Karsten Sand Iversen. Efterord ved Steen Klitgård Povlsen. Roskilde 2003, Batzer & Co, www.batzer.dk

Træ-abens år

22. januar 2004 – 8. februar 2005

For kinesere er det den anden ny-måne efter vintersolhverv som bestemmer, hvornår det nye år starter. Kinesisk nytår vil derfor falde i slutningen af januar eller begyndelsen af februar. Tibetanere og mongoler bruger ligesom kinesere og masser af andre folk i Østen de samme dyrenavne for de forskellige år. Men som regel falder det tibetanske og det mongolske nytår en måned senere end det kinesiske. Således starter de mongolske år sådan:

19. februar 1996 – Ild Rottens år
7. februar 1997 – Den Røde Okses år
28. januar 1998 – Jord Tigerens år
16. februar 1999 – Den Gule Hares år
5. februar 2000 – Jern Dragens år
25. januar 2001 – Den Hvide Slanges år
13. februar 2002 – Vand Hestens år
2. februar 2003 – Det Sorte Fårs år
20. februar 2004 – Træ Abens år
10. februar 2005 – Den Blå Hanes år
30. januar 2006 – Ild Hundens år
17. februar 2007 – Den Røde Gris år
7. februar 2008 – Jord Rottens år
27. januar 2009 – Den Gule Okses år
15. februar 2010 – Jern Tigerens år osv.

Hvad der i almindelighed vil ske for alle i abens år

Abens år er et hyperaktivt år, som ikke er noget for den lade og dovne. Der er fart over feltet. Den der kommer først, får først. Intet skal tages forgivet i et abear. Under den skælmske og uberegnelige abes indflydelse kan alt ske, og det vil det som nok også. Hver dag læser man

avisoverskrifterne med voksende vantro. I år med hårdt arbejde, alle vinkler skal afprøves, før man giver op. Selv de mest umulige eventyr vil give pote. Folk vil være opfindsomme og improvisere. Alle vil forsøge at uds Marte hinanden. Men der vil ikke være de store sammenstød, for Aben er parat til straks at grine af sine fejl og parat med nye ideer til næste omgang. Det er dog ikke altid sikkert, at den ene hånd ved, hvad den anden er i gang med. Det bliver meget vanskeligt at finde ud af, hvem der vinder. En ting er dog sikker, der vil blive stor fremgang. Vi vil alle blive revet med af Abens evne til lære nyt og avancere.

I abens år skal alt være nyt og mode. Nye ideer, nye metoder, nye ord. Til trods for nogen overfladiskhed vil Abeåret give anledning til mange opfindelser inden for viden-skab og teknologi. Aben elsker morskab og spændende oplevelser. Hvis man er hurtig på aftrækkeren og til spil og usikker spekulation, vil året give store gevinster. Den svage, frygtsomme og langsomt opfattende vil sakke bagud.

Hemmeligheden bag fremgang i abens år er at lade være med at svømme mod strømmen. Det er ikke et godt år for moralister og forkyndere, som ikke forstår deres rolle. Abens år er et godt år for underholdning og medier. Politisk kævl og uenighed vil ordne sig på en rask og effektiv måde.

Abeåret begynder og slutter med et uendeligt jag efter morskab og

profit. Får man ikke det, man ønsker, hjælper det ikke at sidde og glo. Find på noget andet. Der er altid muligheder dette år. I Abeåret vil man finde på mange nye og ualmin-delige måder at gøre tingene på. Dette års motto kan være: »Tag ikke nej som svar!«

Hvad der i særdeleshed vil ske for den, der er født i:

Rottens år (mus)

1900, 1912, 1924, 1936, 1948
1960, 1972, 1984, 1996, 2008

Tendens: Tid til morskab

For Rotten vil det blive et frugtbart år uden de store problemer. Alle tidligere års problemer vil forsvinde ud i det blå. Optimismen vil brede sig. Der er held og lykke både i arbejdet og på hjemmefronten, hvor det sociale liv blive aktivt og livsglad. Derfor bør alle Rotter udnytte dette held og nyde den gode tid. For Rotten med familie vil den hjemlige hygge blive harmonisk. For den enlige Rotte vil romantisk lys skinne i hjertet. Rotten vil modtage flere gode nyheder end dårlige. Dog skal Rotten afholde sig fra dette år at bryde venskaber eller samarbejds-fællesskaber for at undgå fremtidige tilbageslag.

Oksens år (tyr, ko, bøffel)

1901, 1913, 1925, 1937, 1949
1961, 1973, 1985, 1997, 2009

Tendens: Uventede muligheder

Et lykkeligt, heldigt og fremgangsrigt år for Oksen, som vil blive festet for eller sørget for af vigtige mennesker, som vil yde deres støtte. Dog vil nogle Okser synes at året bringer visse prøvelser. Alligevel kan ros og anerkendelse forventes for Oksens fornuft og praktiske sans. Gode familienyheder kan forventes. Et nyt job, lønforhøjelse eller forfremmelse kan Oksen også forvente. Ligeledes er der udsigt til nye venskaber eller for den enlige – romantiske eventyr.

Tigerens år

1902, 1914, 1926, 1938, 1950
1962, 1974, 1986, 1998, 2010

Tendens: Pas på drillenisser

Et sejt og prøvelsernes år for Tigeren. Ophidselse og modgang afprøver dens tålmodighed og udholdenhed. Til trods for økonomiske problemer og nu og da uventede vanskeligheder vil der blive masser af frihed og muligheder for Tigeren til at få hæderlig fremgang. Tigeren skal ikke tale for højt om sin misbilligelse og undgå konfrontation, da det blot vil give ubehageligheder. Tigeren vil underholde eller rejse mere end sædvanlig og blive tvunget til kompromisser. Følelsesmæssigt er det tid til at gå på kompromis, fordi folk og begivenheder vil sætte Tigerens tålmodighed på en hård prøve. Men med Tigerens positive holdning, vil den kunne klare det utroligste.

Harens år (kanin, kat)

1903, 1915, 1927, 1939, 1951
1963, 1975, 1987, 1999, 2011

Tendens: Gå ikke ud over dine grænser

Et nogenlunde godt år for Haren forudsat at den ikke stiller for store forventninger. Økonomiske aftaler og kontrakter kan blive udsat for uventede hindringer eller slet ikke blive til noget på grund af forræderi fra en forbundsfælle, man ellers har tillid til. Harens familieliv vil forblive roligt og behageligt, men der kan komme nogen sygdom, som kan give lidt besvær. Kærlighed på hjemmefronten og problemer på arbejdet.

Dragens år

1904, 1916, 1928, 1940, 1952
1964, 1976, 1988, 2000, 2012

Tendens: Sæt dine elskede forest

Et godt år for Dragen selvom der kan forventes en del overraskelser. Fremskridt i karrieren og en økonomisk forbedring kan forventes, men Dragen må ikke lade sig rive med af gode resultater i starten, ellers kan den blive fanget i legale problemer. Overlad intet til tilfældighederne og lad være med at overforbruge resurserne. Dragen skal undgå at lade sig lokke. Ødelagte venskaber eller romantiske problemer og skænderier vil blive resultatet, hvis han altid vil have tingene på sin egen måde. Det er et år, hvor Dragen skal gå på kompromis og lytte til gode råd fra andre. Giv og tag vil få forhold til at gå glattere. Kærlighedslivet vil fungere fint. For den enlige Drage er der håb om, at bryllupsklokkerne kan ringe for den og kæresten.

Slangens år

1905, 1917, 1929, 1941, 1953
1965, 1977, 1989, 2001, 2013

Tendens: En tid at forholde sig afventende

Et godt år hvor Slangen vil få hjælp, når der er brug for det. Året kan begynde mere tungt end før med problemer med partneren. Slangen lukker af for kontakt til andre og virker dermed kold og afvisende, men det går snart over og problemerne bliver talt ud. Skindet kan bedrage. Slangen bør kontrollere sine oplysninger og aldrig undervurdere kollegaer, elskere eller modstandere. Slangen kan dog stadig ufrivilligt blive blandet ind i skænderier, men de vil løse sig selv, hvis han undgår at smide mere ved på bålet.

Alligevel kan disse ugunstige forhold give overdreven bekymring. Til gengæld vil kærlighedsbånd blive styrket og nære forhold bringe glæde. Et år hvor Slangen bør holde sig neutral og holde lav profil. Med tålmodighed og koncentration får Slangen styr på sit liv, og tager sig af det, som er forsømt. Intenst målrettet lader Slangen sig ikke forstyrre af unødvendig snak og bagateller. Den har lagt kursen og følger den.

Hestens år

1906, 1918, 1930, 1942, 1954
1966, 1978, 1990, 2002, 2014

Tendens: Hav travlt og vær selvstik-

ker
Et lykkeligt år for Hesten, da pludselig fremgang eller uventede fordele kan forventes. Det er tiden til at føre sig energisk og målrettet frem, jo mere opfindsom, jo bedre, men den bør koncentrere sig om det væsentligste. Hesten vil finde alt, hvad den søger efter, men den må være forsigtig, for mærkelige uheld vil nok ske. Selv opgaver som kræver tålmodighed, løser den uden at kede sig. Arbejdet går lettere, og Hesten er mere udholdende og pligtopfyldende end sædvanligt. Fra midten af året har Hesten en masse ideer på lager, den er kvik i opfattelsen og fuld af opfindsomhed. Der kan komme sørgelige familienyheder, men det vil ikke være problemer som rammer Hesten direkte.

Fårets år (ged)

1907, 1919, 1931, 1943, 1955
1967, 1979, 1991, 2003, 2015

Tendens: Et godt år

Et forholdsvis stille og fredeligt år, hvor stort set alt lykkes for Fåret. Respekt, anerkendelse, forfremmelse og økonomisk gevinst på arbejdspladsen vil give Fåret en fornem-

melse af tilfredshed. Den vil nyde et arbejdsomt, men udbytterigt år. Modstand er ubetydelig og helbredsproblemer er små. Fåret er blevet meget filosofisk, og det vil opdage nye sider af sig selv. Kærlighedslivet fungerer som det vil have det. Året egner sig til videreuddannelse. Fåret bør nyde denne fremgang i alle livets områder, få mest ud af denne heldige tid.

Abens år

1908, 1920, 1932, 1944, 1956
1968, 1980, 1992, 2004, 2016

Tendens: En tid med virkelig frem-

gang
Et dejligt år for Aben. Det vil være et godt år at starte egen forretning, fordi der er tegn på præstation, anerkendelse og lykke. Aben vil få fantastisk fremgang. Økonomien vil blive god, og Aben kan regne med et pænt overskud. Aben vil være populær blandt venner og kollegaer. Hovedpine vil hovedsagelig komme fra underordnede. Overanstrengelse kan give sundhedsproblemer. Hvis en Abe er på jagt efter en særlig person til at dele resten af livet med, er det netop året. Kærligheden er uhyre frodig og inspirerende. Aben er overordentlig åben for kontakt med andre mennesker, og deler gerne sin optimisme og overskud med sine nærmeste. Rejselysten er stor i ferietiden. Rejser Aben langt, bør turen planlægges i god tid.

Hanens år

1909, 1921, 1933, 1945, 1957
1969, 1981, 1993, 2005, 2017

Tendens: Hold øje med hvad der

sker i kulissen
Et blandet år. Hanen vil få økonomiske, arbejdsmæssige og hjemlige problemer, hvis den ikke passer godt på. Hanen vil tit gøre forkerte valg, så han skal ikke lægge vægt på

andenhånds viden, men selv undersøge alt ordentlig. Tingene kan se bedre ud end de i virkeligheden er. Hanen er ikke nem at være sammen med i denne tid. Samvær med andre kan give anledning til konflikter. Der siges enten for meget eller slet ingenting. Hanen er humørsyg og svinger mellem den blide hensynsfulde nærhed og trangen til at stikke af fra det hele. Sidst på året falder tingene til ro, og Hanen finder sit eget jeg igen. Hanen bør slappe af sammen med sine nærmeste, men også gå ud og udvide det sociale netværk.

Hundens år

1910, 1922, 1934, 1946, 1958
1970, 1982, 1994, 2006, 2018

Tendens: Hold en høj profil

Et heldigt år for Hunden. Bekymringer og uro besætter den. Hunden kan forhindre tab og løse problemer, hvis den tænker før den taler og lader være med at miste sit humør og undgår at blive hidsig. Stabil og solid økonomi. Det er et år, hvor den skal være tålmodig og tilbageholdende. Ny åndelig udvikling er i vente. Det bliver med en indsats en ret så beriget tid, hvor Hunden føler, at den gør noget positivt. Livet giver mere mening. Et belærende år med store fremskridt i åndelig og filosofisk retning.

Grisens år (svin, vildsvin)

1911, 1923, 1935, 1947, 1959
1971, 1983, 1995, 2007, 2019

Tendens: Beskeden fortjeneste

Et nogenlunde og ikke så let år for Grisen, som vil lide under mangel på penge og støtte, især fordi økonomien ikke vil slå til. Forskellige hjemlige og personlige problemer vil optage dens sind. Grisen vil føle, at det er op ad bakke hele vejen.

Slutresultatet vil ikke blive helt godt, men den vil få mulighed for at låne penge eller slå kræfterne sammen med andre mennesker, og på den måde løse sine problemer. Når det gælder følelser bliver det et aktivt og godt år. Grisen åbner sig og strømmer over med livsglæde. Grisen vil møde den samme forståelse og velvilje, som den selv udstråler, og det siger ikke så lidt. Grisen vil blive belønnet for den goodwill, det lykkes den at oparbejde. ■

Tsehnay

NB: Man skal ikke lade sig påvirke af, at tingene nu og da modsiger hinanden, sådan er livet nu en gang.

Kilder

Barry Fantoni (1985): *Chinese Horoscopes*. 260 p. (London: Sphere Books Limited).

Derek Walters (1987): *Ming Shu - kinesisk astrologi*. 96 p. (København: Forlaget Komma).

Henning Hai Lee Yang (1995): *Dit Kinesiske Horoskop for årene som kommer*. 203 p. (Lynge: Bogans Forlag).

Kwok Man-Ho (1987): *The Year of the Horse*. Authentic Chinese Horoscopes. 450 p. (London: Arrow Books).

Kurt Allgeier (1986): *Kinesisk astrologi for alle*. 91 p. (København: Sphinx Forlag).

Lori Reid (1997): *The Complete Book of Chinese Horoscopes*. 136 p. (Shaftesbury: Element).

Neil Somerville (2001): *Dit kinesiske horoskop for 2002 Dragens År*. 277 p. (København: Sesam).

Theodora Lau (1988): *The Handbook of Chinese Horoscopes*. 331 p. (New York: Perennial Library).

De kinesiske dyreår

31. jan. 1900 - 18. feb. 1901: metal-rotte
19. feb. 1901 - 7. feb. 1902: metal-okse
8. feb. 1902 - 28. jan. 1903: vand-tiger
29. jan. 1903 - 15. feb. 1904: vand-hare
16. feb. 1904 - 3. feb. 1905: træ-drage
4. feb. 1905 - 24. jan. 1906: træ-slange
25. jan. 1906 - 12. feb. 1907: ild-hest
13. feb. 1907 - 1. feb. 1908: ild-ged
2. feb. 1908 - 21. jan. 1909: jord-abe
22. jan. 1909 - 9. feb. 1910: jord-hane
10. feb. 1910 - 29. jan. 1911: metal-hund
30. jan. 1911 - 17. feb. 1912: metal-svin
18. feb. 1912 - 5. feb. 1913: vand-rotte
6. feb. 1913 - 25. jan. 1914: vand-bøffel
26. jan. 1914 - 13. feb. 1915: træ-tiger
14. feb. 1915 - 2. feb. 1916: træ-hare
3. feb. 1916 - 22. jan. 1917: ild-drage
23. jan. 1917 - 10. feb. 1918: ild-slange
11. feb. 1918 - 31. jan. 1919: jord-hest
1. feb. 1919 - 29. feb. 1920: jord-ged
20. feb. 1920 - 7. feb. 1921: metal-abe
8. feb. 1921 - 27. jan. 1922: metal-hane
28. jan. 1922 - 15. feb. 1923: vand-hund
16. feb. 1923 - 4. feb. 1924: vand-svin
5. feb. 1924 - 23. jan. 1925: træ-rotte
24. jan. 1925 - 12. feb. 1926: træ-bøffel
13. feb. 1926 - 1. feb. 1927: ild-tiger
2. feb. 1927 - 22. jan. 1928: ild-hare
23. jan. 1928 - 9. feb. 1929: jord-drage
10. feb. 1929 - 29. jan. 1930: jord-slange
30. jan. 1930 - 16. feb. 1931: metal-hest
17. feb. 1931 - 5. feb. 1932: metal-ged
6. feb. 1932 - 25. jan. 1933: vand-abe
26. jan. 1933 - 13. feb. 1934: vand-hane
14. feb. 1934 - 3. feb. 1935: træ-hund
4. feb. 1935 - 23. jan. 1936: træ-svin
24. jan. 1936 - 10. feb. 1937: ild-rotte
11. feb. 1937 - 30. jan. 1938: ild-bøffel
31. jan. 1938 - 18. feb. 1939: jord-tiger
19. feb. 1939 - 7. feb. 1940: jord-hare
8. feb. 1940 - 26. jan. 1941: metaldrage
27. jan. 1941 - 14. feb. 1942: metalslang
15. feb. 1942 - 4. feb. 1943: vand-hest
5. feb. 1943 - 24. jan. 1944: vand-ged
25. jan. 1944 - 12. feb. 1945: træ-abe
13. feb. 1945 - 1. feb. 1946: træ-hane
2. feb. 1946 - 21. jan. 1947: ild-hund
22. jan. 1947 - 9. feb. 1948: ild-svin
10. feb. 1948 - 28. jan. 1949: jord-rotte
29. jan. 1949 - 16. feb. 1950: jord-bøffel
17. feb. 1950 - 5. feb. 1951: metal-tiger
6. feb. 1951 - 26. jan. 1952: metal-hare

27. jan. 1952 - 13. feb. 1953: vand-drage
14. feb. 1953 - 2. feb. 1954: vand-slange
3. feb. 1954 - 23. jan. 1955: træ-hest
24. jan. 1955 - 11. feb. 1956: træ-ged
12. feb. 1956 - 30. jan. 1957: ild-abe
31. jan. 1957 - 17. feb. 1958: ild-hane
18. feb. 1958 - 7. feb. 1959: jord-hund
8. feb. 1959 - 27. jan. 1960: jord-svin
28. jan. 1960 - 14. feb. 1961: metal-rotte
15. feb. 1961 - 4. feb. 1962: metal-bøffel
5. feb. 1962 - 24. jan. 1963: vand-tiger
25. jan. 1963 - 12. feb. 1964: vand-hare
13. feb. 1964 - 1. feb. 1965: træ-drage
2. feb. 1965 - 20. jan. 1966: træ-slange
21. jan. 1966 - 8. feb. 1967: ild-hest
9. feb. 1967 - 29. jan. 1968: ild-ged
30. jan. 1968 - 16. feb. 1969: jord-abe
17. feb. 1969 - 5. feb. 1970: jord-hane
6. feb. 1970 - 26. jan. 1971: metal-hund
27. jan. 1971 - 14. feb. 1972: metal-svin
15. feb. 1972 - 2. feb. 1973: vand-rotte
3. feb. 1973 - 22. jan. 1974: vandbøffel
23. jan. 1974 - 10. feb. 1975: træ-tiger
11. feb. 1975 - 30. jan. 1976: træ-hare
31. jan. 1976 - 17. feb. 1977: ild-drage
18. feb. 1977 - 6. feb. 1978: ild-slange
7. feb. 1978 - 27. jan. 1979: jord-hest
28. jan. 1979 - 15. feb. 1980: jord-ged
16. feb. 1980 - 4. feb. 1981: metal-abe
5. feb. 1981 - 24. jan. 1982: metal-hane
25. jan. 1982 - 12. feb. 1983: vand-hund
13. feb. 1983 - 1. feb. 1984: vand-svin
2. feb. 1984 - 19. feb. 1985: træ-rotte
20. feb. 1985 - 8. feb. 1986: træ-bøffel
9. feb. 1986 - 28. jan. 1987: ild-tiger
29. jan. 1987 - 16. feb. 1988: ild-hare
17. feb. 1988 - 5. feb. 1989: jord-drage
6. feb. 1989 - 26. jan. 1990: jord-slange
27. jan. 1990 - 14. feb. 1991: metal-hest
15. feb. 1991 - 3. feb. 1992: metal-ged
4. feb. 1992 - 22. jan. 1993: vand-abe
23. jan. 1993 - 9. feb. 1994: vand-hane
10. feb. 1994 - 30. jan. 1995: træ-hund
31. jan. 1995 - 18. feb. 1996: træ-svin
19. feb. 1996 - 6. feb. 1997: ild-rotte
7. feb. 1997 - 27. jan. 1998: ild-bøffel
28. jan. 1998 - 15. feb. 1999: jord-tiger
16. feb. 1999 - 6. feb. 2000: jord-hare
7. feb. 2000 - 23. jan. 2001: metal-drage
24. jan. 2001 - 11. feb. 2002: metal-slange
12. feb. 2002 - 31. jan. 2003: vand-hest
1. feb. 2003 - 21. jan. 2004: vand-får
22. jan. 2004 - 8. feb. 2005: træ-abe
9. feb. 2005 - 28. jan. 2006: træ-hane
29. jan. 2006 - 17. feb. 2007: ild-hund

Horoskopet styrer besøget hos frisøren

I Mongoliet kan en tur til frisøren påvirke dit held, din gæld eller dit kærlighedsliv. Her har dit horoskop betydning for, hvornår du bestiller plads i stolen.

På engelsk har man udtrykket »bad hair day« – en »dårlig hår-dag« – dvs. krøllerne vil ikke, som man selv vil, huen spolerer frisøren, eller regnen får det hele til at sjaske sammen.

I Mongoliet har en »dårlig hår-dag« imidlertid en helt anden betydning. Her kan en tur til frisøren påvirke dit held, din gæld og dit kærlighedsliv, alt efter hvornår du bestiller plads i stolen. I en nordlig forstad til Mongoliets hovedstad, Ulan Bator, går døren op til den lokale frisørsalon: Velkommen til en ny verden!

Denne tirsdag formiddag er det »gældssaneringsdag« – hvis ens stjernetegn harmonerer med dagens horoskop, er der altså gode chancer for, at gælden vil forsvinde, hvis man bestiller tid hos frisøren, fortæller Tseegii, der er en af salonens

14 frisører. Andre dage kan en klipning f.eks. betyde, at lykken vil vende, at man med fordel kan indgå forskellige aftaler, at succeserne venter lige om hjørnet, eller at ens liv kan blive forkortet.

Det er den enkeltes horoskop, der er afgørende for, hvornår man skal bestille tid i stolen, fortæller Tseegii:

– Dog – hvis en lørdag samtidig er »kanin-dag«, skal man afholde sig fra at klippe noget som helst, også neglene!

Horoskoperne udgør et sindrigt system, der er baseret på den kinesiske astrologi, hvor årets 12 måneder er repræsenteret med tolv forskellige dyr. Dyrene repræsenterer desuden årstallene i cyklusser på 12, så det eksempelvis hvert 12. år er i

Horoskoperne er en naturlig del af dagligdagen, siger Tseegi (tv). Oyunas 2-årige søn, Togoldor, skal klippes for første gang som foreskrevet i ritualerne.

»abens år«, børnene kommer til verden og bliver »aber«.

Oveni kommer, at mongolerne fra gammel tid har udvidet systemet, så horoskoperne også gælder den enkelte dag og klokkeslættet: Altså, fra kl. 10.30-11.30 kan f.eks. være »hane-time«, forklarer tolken Yulia. Hun konsulterer selv en kammerats bedstemor, når hun trænger til at blive klippet.

– Bedstemoderen kigger så i kalenderen og siger: »I dag er det godt, hvis du går til frisøren mellem 12 og 15.« Det er de gamle, der har styr på systemet og kan rådgive om klokkeslæt, dato og årstal, fortæller Yulia.

Ud over Mongoliets ældre befolkning er det også lamaerne – de buddhistiske munke – som typisk rådgiver folk, ikke bare om gunstige tidspunkter for klipning, men også om rejser, eksaminer, bryllupper og lignende. De klippe- eller rejselystne betaler et lille gebyr til lamaen, som så rådfører sig med årets buddhistiske almanak.

Horoskoperne her har rod i den mongolske folkereligion, som trækker dels på den buddhistiske lære, dels på den oprindelige shamanisme (tro på magt over ånderne).

Religion i det hele taget var forbudt i de 70 år, Mongoliet var kommunistisk, og derfor er det altså fortrinsvis de gamle og lamaerne, som er fortrolige med de gamle ritualer og skrifter.

Men siden 1990, da landet på frede- lig vis blev et demokrati, har der

været en gevaldig opblomstring i det religiøse liv.

For Tseegii og hendes kolleger er horoskoperne en naturlig del af dagligdagen. Tseegi selv er også en tur omkring lamaen, når hun selv skal klippes, og hun mener, at flertallet af salonens kunder tror på horoskoperne. Soyolo er ikke en af dem. Hun kommer flyvende ind ad døren med en høstak, der skal sættes:

– Jeg tror ikke på den slags. Jeg er en travl forretningskvinde, så når både jeg og frisøren har tid, er jeg af sted! Tseegii er min favoritfrisør!

For Oyuna og hendes 2-årige søn, Togoldor, er det en anden historie. Børnene er i det hele taget et kapitel for sig for en mongolsk frisør, og barnets første klipning er forbundet med særlige ritualer. Drenge må

først blive klippet, når de er 2 år gamle – pigerne, når de fylder 3. Tseegii forklarer:

– Klipningen symboliserer deres første skridt i livet, og derfor er det særlig vigtigt, at forældrene rådfører sig med almanakken.

Mor Oyuna bedyrer, at for hende selv betyder horoskoperne ikke noget, men når det gælder sønnens kommende første klipning, er hun alligevel forsigtig:

– Mine forældre har allerede spurgt en lama, som sagde, at Togoldor skal klippes på tredjedagen efter det mongolske nytår, fortæller hun.

Når børn i Mongoliet bliver klippet for første gang, betaler forældrene ekstra for klipningen. De tager også de afklippede lokker med sig, for hvis barnet slår sig på et senere tidspunkt, brænder man håret og putter asken på såret. Og når det handler om børn, spiller frisørens eget stjernetegn også ind, fortæller Tseegii:

– Hvis barnet er født i Hundens tegn og frisøren i Dragens, er det ikke godt. Jeg er selv »kanin«, så jeg skal helst ikke klippe »grise-« eller »fårebørn«.

Tolken Yulia fortæller, at hun har hørt om en 2-årig drengs første klipning, hvor frisøren kom til at stikke ham i nakken med saksen. Drengen fik efterfølgende en misfarvning i den ene side af ansigtet. Frisøren Tseegii har ikke selv oplevet ulykker i salonen. Hun konstaterer:

– Den menneskelige sjæl vandrer jo rundt i de forskellige kropsdele, så sjælen befandt sig nok i barnets hoved den dag. ■

Foto og tekst:
Mette Brøndum

Gengivet fra ugebladet *Femina* 36/03

DMS nyt

DMS Årsrapport 2003

Bestyrelsen

Ved årets start bestod bestyrelsen af: Klaus Ferdinand, Anita Garbers (*Ger* 43:27), Rolf Gilberg (*Ger* 41:28), Søren Haslund-Christensen (*Ger* 44:27), Jan Koed (*Ger* 46:27), Gudrun Lefmann, Bulgan Njama (*Ger* 47:28), Leif F. Petersen (*Ger* 42:27), Lone Ross (*Ger* 40:27). På grund af øget arbejdspress måtte sekretæren Lone Ross træde ud af bestyrelsen. Suppleant Leif F. Petersen overtog hendes plads, men da han er fuldt beskæftiget med projektregnskaber, kom sekretærposten til at stå tom. Ved generalforsamlingen blev Morten Axel Pedersen (*Ger* 45:27) valgt ind i bestyrelsen på den tomme suppleantplads. I årets løb rykkede Morten A. Pedersen op som bestyrelsesmedlem, mens Gudrun Lefmann overtog den ledige suppleantpost.

Som skik er, har bestyrelsen holdt en del møder, hvor den har planlagt selskabets aktiviteter og besvaret henvendelser.

Medlemmer

Dansk Mongolsk Selskabs medlemsstørrelse ligger på ca. 200 medlemmer. I flere år har medlems-

sted	post nr	antal
København	1000-1999	26
	2000-2499	25
	2500-2999	44
Nordsjælland	3000-3899	15
Sjælland	4000-4999	24
Fyn	5000-5999	5
Syddjælland	6000-6999	7
Vestjylland	7000-7999	9
Midtjylland	8000-8999	26
Nordjylland	9000-9999	6
Grønland	3900-3999	4
Udlandet		14
Total		205

skaren haft denne størrelsesorden med ca. halvdelen i Storkøbenhavn og 12 i Storårhus, se skemaet.

Medlemsmøder

Hvor ikke andet er opgivet, foregik mødet mellem kl. 15 og kl. 17 i Medborgerhuset på Danasvej 30B, Frederiksberg.

• Medlemsmøde 66:

25. januar 2003: *Vore mongolske projekter*. DMS har gennem snart mange år ydet støtte til vanskeligt stillede grupper i Mongoliet under fællesoverskriften »Udsatte grupper«. Projektleder Bulgan Njama gjorde status over de igangværende aktiviteter og viste en mongolsk produceret video om projektet.

• Medlemsmøde 67:

8. marts 2003: *Ordinær generalforsamling*. Generalforsamlingen forløb uden problemer under den kyn-dige Anders Jungersens ledelse som dirigent. Efter generalforsamlingen blev selskabets nye hjemmeside præsenteret. Derefter kom Jutta Helles fra *Images of Asia* og fortalte om planerne for den kommende festival med særlig henblik på mongolske indslag. Inden *Forårsfesten* startede kl. 18 blev der vist en film om skuespilleren Julia Roberts besøg hos en mongolsk hyrdefamilie.

• Medlemsmøde 68:

26. april 2003: *Blandt nomader og ørnejægerne*. Gerner Thomsen fortalte levende med lysbilleder om sine oplevelser fra 3 rejser rundt i Mongoliet. Thomsen er en fremragende fotograf og har et godt blik for interessante motiver. Han har blandt andet besøgt kasakh-nomader og fulgt dem på deres jagtture i det vinterklædte bjergområde i Bayan-Ölgii aimag langt mod vest.

• Medlemsmøde 69:

27. september 2003: *Højskoleophold på steppen*. 9 unge danskere

rejste i maj til Mongoliet. Inden afrejsen havde de unge mennesker studeret det mongolske samfund. Arrangør af kurserne og studieopholdene var Haslev udvidede Højskole. Gruppens lærer, Liza Schmidt, fortalte sammen med nogle af deltagerne og ledsaget af lysbilleder om oplevelser fra besøget i Mongoliet, dels om tiden i Ulaanbaatar, dels på en 3.000 km lang tur rundt i landet i en russisk bus.

• Medlemsmøde 70:

25. oktober 2003: *En journalistisk vinkel*. Journalist Mette Holm har besøgt Mongoliet flere gange i perioden 1992-2002. Sidst var hun med for at se, hvad Damosts første hold socialpædagoger har fået bygget op. Holm besøgte projektets aktiviteter og mødte gadebørn. Mette Holm har skrevet om Mongoliet i mange medier, men her stillede hun op i egen person og fortalte om sine indtryk krydret med egne fotos.

• Medlemsmøde 71:

29. november 2003: *Menneskerettighederne og Mongoliet*. Direktør for Institut for Menneskerettigheder, Morten Kjærum, fortalte mere generelt om udviklingen i menneskerettighederne i post-autoritære samfund som det mongolske. Mødets anden taler var Zoljargal Gantumur fra Mongoliets Menneskerettighedskommission (oprettet ved lov i 2001). Hun opholdt sig nogle måneder i 2003 i Danmark som forskningsstipendiat ved Institut for Menneskerettigheder, hvor hun forskede i medier og menneskerettigheder.

Medlemsblad

Selskabets tidsskrift, *Ger*, udkom med de sædvanlige 4 numre (44-47), hver à 28 sider. Flere af forsiderne viste billeder med får i anledning af Fårets år. Igen udkom *Ger* med et alsidigt valg af artikler, dels aktuelle ting om Mongoliet i

Dansk Mongolsk Selskab

Regnskab for perioden 1/1-2003 – 31/12-2003

	2003	2002
RESULTATOPGØRELSE		
Indtægter		
Kontingent	29.750,00	29.200,06
Administrationsbidrag NGO	20.000,00	0
Annoncer	0	0
Bladsalg	200,00	0
Gaver	100,00	500,00
Diverse	30,00	0
Rente	296,25	561,44
	50.376,25	30.261,50
Udgifter		
Kontorhold	373,25	1.059,00
Trykkeudgifter (Ger)	17.711,92	22.114,90
Internet	5.345,00	7.022,50
Porto	6.340,41	6.258,77
Medlemsmøder	1.848,78	4.150,75
Repræsentation	288,00	2.502,00
Gebyr	502,75	558,00
Diverse omkostninger (folder)	3.658,75	100,00
Årets resultat	14.307,39	-13.504,42
BALANCE		
Pr. 1. januar 2004		
Aktiver		
Kasse	593,00	298,97
Giro	23.655,71	9.925,34
Bank	33.101,81	32.818,82
Balance	57.350,52	43.043,13
Passiver		
Egenkapital:		
Primo	43.043,13	56.547,55
Årets resultat	14.307,39	-13.504,42
Balance	57.350,52	43.043,13

Kassererens bemærkninger

Årets resultat viser et overskud på 14.307 kr., hvilket er en dramatisk forbedring fra forrige års resultat. Forskellen skyldes i hovedsagen, at DMS modtog 20.000 kr. i administrationsbidrag fra selskabets NGO-projekter. Indtægten fra kontingenter er svagt stigende i takt med et stigende medlemstal. Trykkeudgiften til *Ger* på 17.712 kr. svarer til prisen for tryk af 4 numre à 28 sider pr. kalenderår. Udgifterne til medlemsmøder og repræsentation er faldet med ca. 4.500 kr., hvilket skyldes ekstraordinære arrangementer i 2002. Selskabet udgav i 2003 en informationsfolder, der gav en ekstraordinær udgift på 3.658 kr.

Jan Koed

Informationsfolder

Bestyrelsen udarbejdede en informationsfolder, der fortæller om Selskabets aktiviteter. Folderen blev trykt i farver i et oplag på 1.000 stk. Eksemplarer af folderen kan stadig rekvireres hos kassereren.

Hjemmeside

www.danskmongolskselskab.dk

På generalforsamlingen blev selskabets hjemmeside (vers. 2) lanceret. Bestyrelsen er Mette Harder taknemmelig for den store indsats, hun har gjort, for uden hendes hjælp var det ikke lykkedes at gå i luften. Den er stadig under opbygning.

NGO-projekter

Dansk Mongolsk Selskab har 3 projekter i Mongoliet:

Udsatte grupper, gadebørn. Projektet afsluttedes foråret 2003. Danida har godkendt en ny fase af projektet, som vil løbe over 2½ år med et budget på knap 4 mio. kr. De hidtidige aktiviteter vil fortsætte og socialarbejderuddannelsen vil omfatte yderligere 4 distrikter i Ulaanbaatar samt 4 aimager uden for hovedstaden. Der sættes større fokus på familien som helhed end på det enkelte gadebarn. Den nye fase omtales af selskabets projektleder, Bulgan Njama, i *Ger* 47:24-26.

Skoleudvikling i landdistrikterne. Projektet gennemføres i samarbejde med CICED (Københavns Internationale Center for Uddannelseudvikling). Projektet afsluttes i 2004. Projektet omfatter for nuværende 40 skoler i landdistrikterne. En ny fase er ansøgt hos Danida.

Journalistik og medier. Projektet blev gennemført i samarbejde med Danmarks Journalisthøjskole. Projektet er afsluttet medio 2003.

Rolf Gilberg

dag, dels om nye rejseindtryk og dels om tidligere udgivne ting, som det kan være vanskeligt at få fat på for medlemmerne.

Med regeringens afskaffelse af portotilskuddet for udsendelse af tidsskrifter kan det være, at udsen-

delsen af *Ger* må ændres i 2004 for at få økonomien til at holde.

Redaktionen vil fortsat gerne hører fra læsere, som har noget på hjertet vedrørende Mongoliet eller som har forslag til emner, tidsskriftet kan tage op.

DMS nyt

MEDLEMSMØDER

- *Medlemsmøde 72*

Lørdag den 21. februar kl. 15-17
Danasvej 30B, Frederiksberg

Chinggis Khan: Nationalhelt og imperiebygger

Lars Højer fra *University of Cambridge* og Morten Axel Pedersen fra *Københavns Universitet* fortæller en række kendte og mindre kendte historier om den mongolske nationalhelt og hans verdensimperium.

Foredraget har til formål give en introduktion til Chinggis Khans liv og levned, samt at diskutere nogle af det mongolske imperiums særegenheder med udgangspunkt i den seneste forskning på området.

Mødet blev annonceret i en mødefolder udsendt til medlemmerne i begyndelsen af februar.

- *Medlemsmøde 73*

Lørdag den 13. marts kl. 15-23
Danasvej 30B, Frederiksberg

Ordinær Generalforsamling

Dagsorden

1. *Valg af dirigent.*
2. *Formandens beretning om selskabets aktiviteter i 2003.*
3. *Kassereren fremlægger det reviderede regnskab for 2003.*
4. *Fastsættelse af kontingent.*
Bestyrelsen foreslår uændret kontingent, se s. 2.
5. *Valg af bestyrelsesmedlemmer.*
På valg er: Rolf Gilberg,

Søren Haslund-Christensen,
Jan Koed, Leif F. Petersen. Alle
ønsker genvalg.

Ikke på valg er: Anita Garbers,
Bulgan Njama, Morten A.
Pedersen.

6. *Valg af suppleanter.*

På valg er: Klaus Ferdinand og
Gudrun Lefmann. Klaus Ferdi-
nand ønsker genvalg. Gudrun
Lefmann ønsker ikke genvalg.
Bestyrelsen opstiller Lars
Højer.

7. *Valg af revisor.*

På valg er: Anders Jungersen,
som ønsker genvalg.

8. *Indkomne forslag.*

- a) Skal medlemsmøder fortsat foregå lørdag eftermiddag eller er der et ønske om en hverdagsaften i stedet?
- b) Passende antal møder?
- c) Hvordan bliver vi flere medlemmer?
- d) Bestyrelsens kontakt med medlemmerne. Hvor mange har email?
- e) Indsamling af dansk litteratur om Mongoliet.

9. *Eventuelt.*

Ulvejagt og Thaki-heste

Kl. ca. 16.00 viser Jørgen Holst billeder og fortæller om sin tur til Mongoliet i september 2003. Højdepunktet på turen var ulvejagten, som han skrev om i Ger 47.

Projekter

Gadebørn i Mongoliet
Girokonto 1670-7805
Fuglebo 2, 2000 Frederiksberg

Kulden i Mongoliet
Girokonto 6003-3005
Fuglebo 2, 2000 Frederiksberg

Forårsfesten

Kl. ca. 17:30 åbnes dørene til den store buffet. Deltagerprisen er 100 kr. pr. person for både medlemmer og gæster. Beløbet dækker mad og drikkevarer.

Tilmelding sker ved indbetaling af beløbet på girokonto (1551) 784-1582 eller ved fremsendelse af check til kassereren *Jan Koed, Carl Bernhards Vej 15, st.tv., 1817 Frederiksberg C.* Tilmelding kan også ske telefonisk 3322 3729 eller pr. email: jk@cadaid.dk

Mongoliets ambassadør til EU, fru Sodov Onon, har taget imod Dansk Mongolsk Selskabs invitation til at være vores gæst ved festmiddagen.

- *Medlemsmøde 74*

Lørdag den 24. april kl. 15-17
Danasvej 30B, Frederiksberg

Tuberkulosekontrol i Mongoliet

I perioden 1997-2005 yder Danida støtte til projektet *The National Tuberculosis Control Programme of Mongolia* i form af indkøb af medicin, laboratorieudstyr, kontormaskiner, terrængående jeeps mm. i kampen mod tuberkulosen i Mongoliet.

Gennem halvårlige besøg har Danmarks Lungeforenings udsendte medarbejdere drøftet programets implementering med hovedcentret i Ulaanbaatar og besøgt nogle af landets tuberkuloseklinikker.

Indlæg ved overlæge, dr.med. Finn Vejøl Rasmussen og vicekontorchef Eva Ingeborg Holskov fra Danmarks Lungeforening.